

अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको सोह्रौँ गाउँसभामा
गाउँपालिका अध्यक्ष श्री विष्णु वहादुर के.सी.द्वारा प्रस्तुत
आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को

नीति तथा कार्यक्रम

अन्नपूर्ण गाउँपालिका

माछापुखरी, कास्की

असार ९, २०८१

गाउँपालिका उपाध्यक्षज्यू, गाउँसभाका सदस्यज्यूहरू,

२०७२ असोज ३ गते जारी नेपालको संविधानसँगै लागु भएको संघीय शासन प्रणाली अनुसार स्थापित तीन तहको सरकार अन्तर्गत लोकतन्त्रको महत्वपूर्ण र सुन्दर पक्ष आवधिक निर्वाचन अनुरूप स्थानीय तह निर्वाचन २०७९ का माध्यमबाट यस अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको दोस्रो कार्यकालका लागि अध्यक्ष पदमा निर्वाचित भै कार्यभार सम्हालेको समेत दुई वर्ष पुगिसकेको छ र तेस्रो वर्षमा प्रवेश गर्दै गर्दा आगामी आ.व. २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम यस सम्मानित सभामा प्रस्तुत गर्न पाउँदा मैले गौरवान्वित महशुस गरेको छु । यस घडीमा सर्वप्रथम राष्ट्रलाई निरङ्कुश सामन्ती शासन प्रणालीको अँध्यारो युगबाट जनताका प्रतिनिधि मार्फत राज्य सञ्चालन गर्ने र सङ्घीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रको उज्यालो युगमा पुर्याउने क्रममा भएका जनआन्दोलन एवम् बिभिन्न आन्दोलनहरूमा जीवन उत्सर्ग गर्नुहुने सम्पूर्ण ज्ञात अज्ञात सहिदहरू प्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु । राष्ट्रियता, राष्ट्रिय हित एवम् स्वभिमान लोकतन्त्र र जनजिविकाको आन्दोलनको नेतृत्व गर्नुहुने अग्रजहरूप्रति उच्च सम्मान व्यक्त गर्दै नेपाली समाजको रुपान्तरणमा उहाँहरूले पुर्याउनुभएको योगदानको स्मरण गर्न चाहन्छु ।

गत वर्ष २०८० असार ८ गते यस अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको चौधौँ गाउँसभामा मैले प्रस्तुत गरेको नीति कार्यक्रम मार्फत सुशासन प्रवर्धन, महिला, दलित लगायत पछाडी परेका वर्ग तथा समुदायलाई क्षमता अभिवृद्धि गरी विकासमा मुल प्रवाहीकरण, कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण र आधुनिकिकरण सहित पकेट क्षेत्र विकास, शिक्षा र स्वास्थ्य क्षेत्रमा विपन्न वर्गको पहुँच र सुधार, घर घरमा सिप विकास गरी स्वरोजगार प्रवर्धन, भौतिक पूर्वाधारको विकासमा लगानी वृद्धि, पर्यटन विकासमा जोड दिँदै समृद्ध अन्नपूर्ण गाउँपालिका निर्माण गर्ने प्रतिवद्धता व्यक्त गरिएको थियो । जुन हाम्रा चुनावी प्रतिवद्धता समेत हुन् । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि आर्थिक, सामाजिक, सांस्कृतिक विकासका उद्देश्य, लक्ष्य, रणनीति र कार्यनीति सहितको स्पष्ट खाका निर्धारण गरिएको थियो । नीति तथा कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरी तथ्य र तथ्याङ्कमा नतिजा ल्याउने सङ्कल्प गरिएको थियो । सोहि अनुरूप पालिका घगाडी बढिरहेको छ ।

संघ तथा प्रदेश सरकारबाट प्राप्त हुने अनुदान कटौती र न्युन आन्तरिक आम्दानीका बावजुद यस अवधिमा महत्वपूर्ण उपलब्धिहरू हासिल भएका छन् । गाउँपालिका कार्यालयबाट प्रवाह गरिने सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी बनाईएको छ, भौगोलिक जटिलतालाई ख्याल गरी घुम्ती सेवा प्रणाली कार्यान्वयन गरिएको छ । सेवा केन्द्रहरू विस्तार गरिएको छ । सुशासनलाई विगतका भन्दा प्रभावकारी बनाई प्रवर्द्धन गरिएको छ । संविधानले दिएका अधिकारहरू प्रयोग गरी आवश्यक कानून निर्माण भएका छन् । शिक्षा क्षेत्रमा गाउँ शिक्षा समिति र शिक्षा अनुगमन समिति गठन गरी हरेक विद्यालयको वास्तविक अवस्था अध्ययन गर्ने प्रयत्न गरिएको छ । विद्यालय अनुगमनलाई कडाई गरिएको छ । नागरिकको स्वास्थ्य बिमामा गाउँपालिकाको तर्फबाट ५०% अनुदान साथै अति विपन्न नागरिकलाई निःशुल्क स्वास्थ्य बीमाको प्रबन्ध गरी छुटेका नागरिकको न्यूनतम स्वास्थ्य उपचारको ग्यारेन्टी गरिएको छ । गाउँपालिका स्तरीय १५ शैयाको अस्पताल निर्माण सम्पन्न भएको छ । पर्यटन सूचना केन्द्र निर्माण कार्य सम्पन्न भई सञ्चालनमा आएको छ । काँडे-भदौरे-सल्यान सडक सहित पालिका भरिका करिब ५ कि.मी. सडक ढलान भएका छन् । अन्य सडकहरू क्रमशः स्तरोन्नती हुने दिशामा अगाडी बढेका छन् । विभिन्न वडा र टोलहरूमा कृषि पकेट क्षेत्र घोषणा गरी आधुनिक कृषि औजारहरू वितरण गरिएको छ । उत्तरी भेगका कृषक एवम् पशुपालक जनतालाई मध्यनजर गरी

बिरेठाँटीमा कृषि र पशु सेवा केन्द्र स्थापना गरिएको छ । आर्थिक पारदर्शिताका लागि ठूला आयोजनाहरूलाई टेण्डर मार्फत गर्ने गरी अगाडी बढाइएको छ । लक्षित कार्यक्रमलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि वडा वडामा महिला सञ्जाल गठन गरिएका छन् । पालिका स्तरमा समेत वडा महिला संजाल गठन गरी महिलाहरूको क्षमता अभिवृद्धि र सीप विकासमा जोड दिइएको छ । विगतका उपलब्धिहरूलाई अन्नपूर्ण दर्पण -१ र २ प्रकाशित गरी सबैका सामु सार्वजनिक समेत गरिएको छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको नीति कार्यक्रम कार्यान्वयन गर्न आ-आफ्नो क्षेत्रबाट सहयोग पुर्याउनुहुने सम्पूर्णमा हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

गाउँसभा सदस्यज्यूहरू,

संविधान सभाबाट निर्मित नेपालको संविधान २०७२ को कार्यान्वयन गर्दै संघीयता संस्थागत गरी हामी विकास र समृद्धि यात्रामा अगाडी वढ्ने चरणमा छौं । सुरुमा हाम्रो लागी नयाँ जिम्मेवारी भएको हिसावले महत्वपूर्ण सिकाईको अभ्यासको रुपमा रह्यो । यस विचमा हामीले धेरै अनुभव लिने अवसर पाएका छौं । कमी कमजोरीहरू पनि भएका छन् । अब हामीलाई कमी कमजोरीहरू दोहोर्‍याउने छुट छैन । विगत वर्षहरूमा निर्माण भएका नीति कार्यक्रम र वजेट कार्यान्वयनको चरणमा देखिएका कमजोरी र समस्याहरूबाट पाठ सिक्दै जन-समुदायको आवश्यकता र चाहना एवम् गाउँपालिकाको उद्देश्य र लक्ष्य अनुसार साथै नेपाल सरकारको वि.स. २०८७ सम्म दिगो विकासका उच्च लक्ष्य हासिल गर्दै उच्च आयस्तर भएको मुलुकमा स्तरोन्नती हुने लक्ष्य लगायत राष्ट्रिय नीति तथा लक्ष्यलाई समेत आधार मान्दै आगामी आ.व. २०८१/८२ को नीति तथा कार्यक्रम तयार पारिएको छ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको समग्र विकास र समृद्धिको लागी सदैव सकारात्मक सोचका साथ हामीलाई सहयोग, सुझाव तथा पृष्ठपोषण प्रदान गर्नुहुने गाउँपालिका वासी आमामुवा दाजुभाई दिदिबहिनीहरू प्रती हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु ।

अन्नपूर्ण गाउँपालिका समग्र विकासका निम्ती नीति योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमाका विभिन्न चरणमा सहयोग पुर्याउनुहुने उपाध्यक्ष लगायत निर्वाचित जन- प्रतिनिधिज्यूहरू, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत लगायत राष्ट्रसेवक कर्मचारीहरू, विभिन्न राजनैतिक, सामाजिक, शैक्षिक, प्रशासनिक क्षेत्रका व्यक्तित्वहरू तथा गाउँपालिकावासी दाजुभाई दिदि बहिनीहरू, विकास योजनाका उपभोक्ता समितिहरू, महिला, युवा, कृषक, जेष्ठ नागरिक, अपाङ्ग, बालबालिका लगायत सम्पूर्ण संजाल र समितिहरू साथै गाउँपालिका भित्र क्रियाशील गैर-सरकारी संस्थाहरू सबैमा हार्दिक आभार सहित धन्यवाद ज्ञापन गर्न चाहन्छु ।

गाउँपालिकाले आगामी आर्थिक वर्षका लागि विकासका योजनाहरूलाई मार्गदर्शन गर्न र श्रोत साधनहरूको उपयोगमा दिशानिर्देश गर्ने हेतु सहित यो नीति तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरिएको छ । देशको राष्ट्रिय लक्ष्य पुरा गर्दै समृद्ध अन्नपूर्ण गाउँपालिका बनाउने संकल्प गरेका छौं । यस संकल्प पुरा गर्न हामी ईमान्दार पुर्वक जवाफदेही हुदै स्पष्ट नीति र कार्यक्रम सहित अगाडी वढ्नु पर्ने छ । यद्यपी हाम्रो सामु धेरै चुनौतीहरू छन् । चालु आर्थिक वर्षमा संघ सरकारबाट समानीकरण अनुदानमा गरिएको कटौतीका कारण सम्पन्न भएका कतिपय विकास योजनाहरू दायित्वको रुपमा रहने संभावना छ । आगामी आर्थिक वर्षका लागि प्राप्त हुने समानिकरण, राजश्व वाडँफाड, विशेष अनुदान लगायत संघ सरकारबाट प्राप्त अनुदान घटेको छ । यस कारण अब हामीले पालिकाको आन्तरिक आम्दानी वढाउदै स्थानीय श्रोतको पहिचान र परिचालन गर्दै जन आकङ्क्षाहरूको सम्बोधन गर्न प्रयत्न गर्नुपर्ने अवस्था छ । विकासका काममा पछाडी परेका वर्ग र समुदायलाई विकासको मुल प्रवाहमा ल्याउने, उत्पादनशील लगानी अभिवृद्धि गरी रोजगारी विस्तार र उत्पादकत्व वृद्धि गर्ने, कृषि क्षेत्रको व्यवसायीकरण र आधुनिकीकरण गर्ने, पर्यटन विकास र

विस्तार गर्ने, वन जङ्गल तथा प्राकृतिक सम्पदाहरुको संरक्षण/सम्बर्धन तथा उपयोग गर्दै वातावरणीय सन्तुलनलाई कायम राख्ने, भौतिक पुर्वाधारको विकासमा लगानी वृद्धि गर्ने, शुसासन प्रवर्द्धन गरी सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने र सामाजिक विकासलाई संस्थागत गर्दै पालिका वासिहरुमा आफ्नै गाउँ ठाउँमा रही केही गरौं भन्ने भावना विकास गर्दै अपेक्षित विकासको प्रतिफल हासिल गर्ने जिम्मेवारी स्थानीय सरकारको रुपमा हाम्रो सामु रहेका छन् । माथि उल्लेखित विषयहरुलाई सम्बोधन गर्नका लागि गाउँपालिकाबाट घोषित लक्ष्य र उद्देश्यका साथ जनताबाट प्राप्त भएको जिम्मेवारीलाई इमान्दारिता पूर्वक पूरा गर्न यस पालिकालाई **“कृषि, पर्यटन, उर्जा र पूर्वाधार, अन्नपूर्ण समृद्धिको आधार”** को दीर्घकालीन योजना तय गरी पालिकाको विकासको समग्र योजना तथा कार्यक्रमहरु कार्यान्वयन गर्न सबै पक्षबाट सहयोग र सल्लाह सुझावको अपेक्षा सहित हार्दिक कृतज्ञता व्यक्त गर्दै पुनः सबैमा हार्दिक धन्यवाद व्यक्त गर्न चाहन्छु ।

आगामी आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ का लागि देहाय बमोजिमका क्षेत्रगत नीतिहरु प्रस्तुत गरेको छु ।

१ आर्थिक विकास

१.१ कृषि विकास

१. बढ्दै गएको रासायनिक मलको प्रयोगलाई न्युनिकरण गर्न कम्पोस्ट मल, गँड्यौला मल उत्पादन साथै प्रयोग गरी गुणस्तरीय र अर्गानिक उत्पादनमा जोड दिइनेछ ।
२. घान्द्रुक आसपासका क्षेत्रहरूमा जैविक खेती पद्धतिलाई प्रोत्साहन गरी उक्त क्षेत्रहरूबाट उत्पादित कृषि उपज घान्द्रुकमा नै खपत गरिने व्यावस्था मिलाइने छ । साथै सम्भाव्यताका आधारमा अन्य पर्यटकीय स्थलहरूमा समेत यो नीति अवलम्बन गरिने छ ।
३. अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र उत्पादन भईरहेका र सम्भावना भएका कृषि उपजहरूका बारेमा अध्ययन अवलोकन गरी पहिचानका आधारमा पकेट क्षेत्र निर्माण र बिस्तार गर्ने नीतिलाई निरन्तरता दिइने छ ।
४. खाद्यान्न, फलफूल तथा तरकारी बालीमा देखा पर्ने रोग कीराहरूको पहिचान र न्यूनीकरणका लागि बालीरोग शिविर संचालन गरिनेछ ।
५. प्रत्येक वडामा वडास्तरीय कृषक सञ्जाल साथै गाउँपालिकामा पालिकास्तरीय कृषक सञ्जाल गठन गरी उक्त सञ्जालहरू मार्फत कृषि सम्बन्धी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ ।
६. स्थानीय लोपोन्मुख रैथाने वालीहरूको संरक्षण र प्रवर्द्धनका लागि गाउँपालिका स्तरीय विउ बैंकलाई समेत प्राथमिकतामा राखी कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
७. प्राकृतिक प्रकोप तथा रोग कीराबाट कृषि क्षेत्रमा हुने क्षति न्युनिकरणका लागि आवश्यक सहयोग गरिने छ ।
८. कृषि बीमा कार्यक्रमका बारेमा जनचेतना फैलाउदै कार्यान्वयनमा सहजीकरण गरिने छ ।
९. कृषि क्षेत्रको उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नका लागि कृषि क्षेत्रमा आधुनिकीकरण, यान्त्रिकरण र व्यावसायिकरणमा विशेष जोड दिइने छ ।
१०. क्षमता विकास तथा अनुदानका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र दर्ता भएका कृषि फर्म, कृषक समुह र कृषि सहकारीहरूलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
११. अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा रहेको कृषि अनुसन्धान केन्द्र बाट प्राप्त हुने विज्ञतालाई सदुपयोग गर्दै अनुसन्धानका कार्यक्रमहरू सम्भव भएसम्म अन्नपूर्ण गाउँपालिका क्षेत्रमा नै सञ्चालन गर्ने र उक्त केन्द्रसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्दै कृषि क्षेत्रको विकास गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ। आवश्यक पहल गरिने छ ।
१२. उत्पादित कृषि उपजहरूको भण्डारण तथा बजार ब्यवस्थापनका लागि चिस्यान तथा संकलन केन्द्र स्थापना र सञ्चालनमा ल्याइनेछ ।
१३. बाझो रहेको कृषि योग्य भुमिलाई उपयोगमा ल्याई कृषि क्षेत्रको समग्र उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्नका लागि बाझो जग्गामा खेती प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ। खण्डिकरण भएका र टुक्रे जग्गाहरूलाई चक्लाबन्दी गरि सामुहिक खेती प्रणालीलाई प्रोत्साहन गरिनेछ।
१४. उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धिका लागि साना सिँचाई, कुलो, थोपा सिँचाई, स्प्रिङ्कल र प्लाष्टिक पोखरीको निर्माण तथा प्रयोगलाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
१५. स्थानीयस्तरमा उपलब्ध स्रोत साधनको प्रयोग गर्दै बाली संरक्षणका लागि वनस्पतिक विषादीको उपयोग गर्न कृषकहरूलाई प्रेरित गरिने छ ।

१६. रैथाने बाली, प्राङ्गारिक कृषि र जैविक विविधताको संरक्षण र प्रवर्द्धन गर्दै कृषि पर्यटनमा जोड दिईनेछ ।
१७. उत्पादन र उत्पादकत्व वृद्धि गर्न र कृषकहरूलाई उत्प्रेरित गराउनका लागि उत्पादनमा आधारित अनुदान कार्यक्रम लागु गरिने छ ।
१८. माटो परिक्षण शिविर मार्फत माटोको अवस्था जानकारी लिई सोहि अनुकूलको बाली लगाउन सिफारिस गरिनेछ ।
१९. एक घर एक टनेल कार्यक्रममा ५०% अनुदानलाई निरन्तरता दिईने छ ।
२०. फलफूल तथा मसला बालीमा पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाई पालिका बाहिर निर्यात गर्नका लागि फलफूल तथा मसला बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रममा विशेष जोड दिईने छ ।
२१. गाउँपालिकामा एक घर एक करेसाबारी कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
२२. बाँदर आतङ्क न्यूनीकरण गर्नका लागि आवश्यक उपायहरूको खोजी गरिने छ ।
२३. हिमाली र उच्च भेगहरूमा जडिबुटी, सतुवा, चिराइतो, स्याउ, दाँते ओखर, आरु, नासपती, किवी जस्ता फलफूल उत्पादन, प्रशोधन तथा बजारिकरणका लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
२४. अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र रहेका होटल तथा रेष्टुरेण्टमा रैथाने बालीको परिकार मेनुमा राख्न व्यवसायीहरूलाई प्रेरित गरिनेछ ।
२५. कृषि तथा पशुपन्छी सम्बन्धी तालिमहरूलाई कृषक पाठशाला मोडलमा सञ्चालन गरिनेछ ।
२६. अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा कृषि सूचना केन्द्रको स्थापना गर्ने र कृषिसँग सम्बन्धित विभिन्न कार्यक्रमहरूको फारामहरू अनलाइन मार्फत भर्ने व्यवस्था गरिने छ ।
२७. संघ तथा प्रदेश सरकारको समन्वयमा कृषिमा यान्त्रिकरण, आधुनिकिकरण, व्यवसायीकरणमा जोड दिईनेछ ।
२८. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको क्षेत्रभित्र कम्तिमा ५ रोपनी र सो भन्दा बढी क्षेत्रफलमा तरकारी तथा फलफूल खेती गर्ने कृषकहरूलाई प्रोत्साहन स्वरुप गाउँपालिकाद्वारा विशेष सहयोग गरिनेछ ।
२९. कृषिका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्दा कृषि क्षेत्रमा कार्य गरिरहेका संघ संस्थाहरूसँग समेत समन्वय गर्ने नीति लिईने छ ।
३०. कृषि विकास अन्तर्गत सञ्चालन हुने कार्यक्रमहरूको अनुगमन, निरीक्षण साथै तथ्याङ्क अध्यावधिक गर्ने कार्यलाई विशेष जोड दिईनेछ ।

१.२ पशुपंक्षी विकास

१. अन्नपूर्ण गाउँपालिकालाई माछा, मासु, दुध र अण्डामा आत्मनिर्भर बनाउन, पशुजन्य बस्तु तथा परिकारको उत्पादन, प्रशोधन, विविधिकरण र व्यवसायीकरणमा जोड दिइने छ।
२. परम्परागत भेडा, बाख्रा, गाई, भैंसीका घुम्ती गोठ तथा खर्कहरूलाई सुदृढिकरण र संरक्षण गरिनेछ। साथै पशुपंक्षी पालनलाई व्यवस्थित बनाउँदै आधुनिक नमुना फर्महरूको विकासमा जोड दिइने छ।
३. बजार क्षेत्रहरूमा आधुनिक र व्यवस्थित पशु वधशालाको निर्माणको सम्भाव्यता अध्ययन गरिने छ।
४. कृषकहरूको लगानीलाई सुरक्षित र सुनिश्चित गर्नकालागि पशुपंक्षी बिमालाई प्रोत्साहन गरिने छ।
५. घुम्ती गोठका पशुहरूको निम्ति आधुनिक घाँस खेती विकासमा जोड दिइने छ। निश्चित चरण क्षेत्रहरू निर्धारण गरि चरण क्षेत्रहरूमा स्थायी प्रकृतिका गोठ टहरा निर्माण कार्य अगाडी बढाउने नीति अवलम्बन गरिने छ।
६. गाउँपालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउँदै निर्यात गर्ने उद्देश्यका साथ व्यवस्थित घाँस खेति र नर्सरी स्थापना गर्न सहकारी, कृषक समुह तथा व्यवसायिक किसानहरूलाई उत्पादनका आधारमा आवश्यक सहयोग गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ।
७. अन्नपूर्ण गाउँपालिकालाई मासुमा आत्मनिर्भर बनाउनको लागि व्यवसायिक(कम्तिमा ५०० माथी स्थानीय तथा १००० भन्दा माथीका बोइलर लेयर्स कुखुरा पालक सुचिकृत कृषक) लाई चल्ला खरीदमा २५% अनुदान उपलब्ध गराइने छ।
८. दुध उत्पादक सहकारीहरूलाई उत्पादन लागत कम गराउने र उत्पादनका आधारमा अनुदान रकम उपलब्ध गराउने तथा दुध चिस्यान केन्द्र स्थापना गर्ने नीति अङ्गिकार गरिने छ।
९. सहकारीको माध्यमबाट दैनिक ५ लिटर भन्दा माथी दुध विक्री गर्ने किसान, वेमौषम वा बाह्रै महिना दुध व्यवसाय गर्ने किसान पहिचान गरी प्रति लिटरको आधारमा प्रोत्साहन स्वरूप प्रति लिटर रु.१ रुपैयाँका आधारमा सहकारी मार्फत नगद अनुदान उपलब्ध गराइने छ।
१०. पशुपालक कृषक समुहलाई व्यवस्थित गोठ निर्माण, तथा भकारो सुधार कार्यका लागि प्रोत्साहन गरिने छ।
११. व्यवसायिक पशुपालन, पशु बिमा, गोठ तथा भकारो सुधार उन्नत नश्रुका गाई, भैंसी तथा बाच्छा-बाच्छी, पाडा-पाडी, हुर्काउने कृषकहरूलाई प्रोत्साहन गर्ने, दुध र मासुको उत्पादन वृद्धि गर्न 'पाकोट' र 'लिमे' जस्ता रैथाने जातका भैंसी पालन कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिइने छ।
१२. व्यवसायिक पशुपालन मार्फत रोजगार सृजना गरी युवाहरूलाई गाँउभित्रै स्वरोजगार बनाउनका लागि प्रतिस्पर्धी अनुदान उपलब्ध गराई युवा लक्षित पशुपालन कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
१३. पशुपालन कृषकहरूमा सीप हस्तान्तरण द्वारा आधुनिक पशुपालन पद्धतिको विकास गर्दै लैजाने कार्यमा जोड दिई कृषक समुह, समिति, सहकारी, गैह्र सहकारी संस्था र गाउँपालिका बीच साझेदारी साथ विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
१४. व्यवसायिक किसानलाई सुचिकृत गरी दुध उत्पादनलाई बढावा गर्न पाडी, बाच्छी प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रमलाई अगाडी बढाइने छ।
१५. व्यवसायिक पशुपालकलाई उत्प्रेरित गर्न विभिन्न क्षमता विकास तालिम तथा प्रोत्साहनका साथ दलित, जनजाति, महिला तथा विपन्न वर्गमा विशेष प्राथमिकता दिई पशु विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
१६. माछापालन व्यवसायलाई विस्तार तथा वृद्धि गर्न भुरा वितरण तथा पोखरी निर्माण गर्न जोड दिनुका साथै मत्स्यपालन क्षेत्रमा कृषकहरूको आकर्षण अभिवृद्धि गरिने छ।

१७. जुनोटिक तथा महामारी किसिमका रोगहरु रोकथाम तथा नियन्त्रण गर्न भ्याक्सिनेशनका साथ पशु खोप कार्यक्रम गाउँपालिका र प्रदेश सरकारसँग सहकार्य गरी विशेष जोड दिई पशुपंक्षीमा लाग्ने विभिन्न रोग तथा परजिवीलाई रोकथाम तथा उपचार गर्नको लागि औषधी तथा खोपको व्यवस्था गरिने छ।
१८. पशु आहाराको व्यवस्थापन गर्न उच्चकोटिका घाँसहरुको विउ तथा बेर्ना उत्पादन तथा वितरण गरी पशुपालन व्यवसायलाई प्रवर्द्धन गरिने छ।
१९. पशुपालनका क्षेत्रमा आधुनिक प्रविधिहरु सुधार गर्न “काम गरेर सिक्छ देखेर विश्वास गर्छ” भन्ने नारालाई कार्यान्वयन गर्न व्यवसायीक किसानहरुलाई नमुना पशुपालन फर्महरुको अवलोकन तथा तालिम कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिने छ।
२०. 'दुध उत्पादनको मुख्य आधार कृत्रिम गर्भाधानद्वारा पशुमा नश्ल सुधार' भन्ने नारालाई अङ्गीकार गर्दै गाई भैंसीको कृत्रिम गर्भाधान सेवा विस्तार गर्दै लगिने छ।
२१. कृषी पेशाको दिगोपनाका लागि हल गोरु पाल्ने र बाझो जमिनमा खेति गर्ने कृषकहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति लिइने छ।
२२. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको वडा नं. १, २, ३, ४, ५, ६ मा दुध पकेट क्षेत्र तथा ७, ८, ९ मा बाख्रा पकेट क्षेत्र र १०, ११ मा भेडा बाख्रा, चौरी पकेट क्षेत्रको रुपमा विकास गर्दै कार्यक्रम अगाडी बढाइने नीति लिइने छ।

१.३. पर्यटन विकास

१. गाउँपालिकाको पर्यटकीय क्षेत्र र पर्यटन सम्बन्धी जानकारी प्रदान गर्ने उद्देश्यका साथ विरेठाँटीमा निर्मित एकीकृत पर्यटन सूचना केन्द्र लाई अध्यागमन बिभाग, नेपाल पर्यटन बोर्ड, ACAP लगायतका सरोकारबालहरूसँगको सहकार्यमा पर्यटन सम्बन्धी अध्ययन अनुसन्धान केन्द्रको रूपमा क्रमश विकास गर्दै लगिनेछ।
२. पर्यटकीय क्षेत्रलाई थप सुरक्षित बनाउने, पर्यटकीय गतिविधिहरूसँग सम्बन्धित तथ्याङ्कहरु संकलन गर्ने र पर्यटकीय गतिविधिहरु निगरानी गर्ने उद्देश्यले टुरिष्ट ट्र्याकिङ प्रणाली Tourist Tracking System स्थापनाको कार्य अगाडि बढाइनेछ।
३. भूमे स्थान पार्क, तारे पहरु, ढिकुरपोखरी, घन्टी पोखरी, धारापानी शिबालय, पञ्चासे, शितलगुफा, मणिको डिल सिद्ध थान, थाप्ले भुमेको थान, पौंदुरकोट भूमे थान, कान्छी बराह, क्युप्चे बराह, जल बराह, मेश्रम बराह, थमडांडा, मदी हिमाल बेस क्याम्प, अष्ट्रेलियन क्याम्प(ठूला खर्क), भुलिम डांडा, मेश्रम ताल, मादले छहरा, महा अन्नपूर्ण, सांगलाले बाँधेको ढुंगा, काँडे बराह, पोरे ताल बराह, तौजी बराह तातोपानी, भलांचे पार्क, १०८ धारा पोंचेनिम बराह, कुल बराह, हिडन लेक, तोल्न्यो ताल लगायतका धार्मिक र पर्यटकीय दृष्टिकोणले महत्वपूर्ण धार्मिक तथा पर्यटकीय स्थलहरुको विकासका लागि आवश्यक गुर्योजना तयार गरिनेछ।
४. पर्यटन विकासलाई गाउँपालिकाको आर्थिक विकासको आधार मानी आन्तरिक तथा बाह्य पर्यटक आगमन बढाउन तथा उनिहरुको बसाई अवधी लम्ब्याउनका लागि प्रचार-प्रसार र पर्यटन प्रवर्धनका कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
५. कायकिङ, क्यानोईड, जीप लाइन, रक क्लाइम्बिङ, प्याराग्लाईडिङ जस्ता साहसिक खेलको विकास र प्रवर्धनमा जोड दिइनेछ।
६. कृषि तथा पर्या-पर्यटन विकासमा जोड दिइनेछ। परम्परागत मह शिकार (Honey Hunting) लाई पर्यटनसँग जोड्नका लागि पर्यटकहरुलाई भिरमौरी मह शिकार मा प्रत्यक्ष संलग्न गराउन Honey Hunting Tour Package को योजना ल्याईनेछ।
७. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित होमस्टे (घरबास) हरुको प्रवर्धन तथा नयाँ स्थानहरुमा व्यक्तिगत, सामुहिक होमस्टे सञ्चालन गर्नका लागि प्रोत्साहन गरिने छ।
८. गन्तव्य स्थलको पहिचान र पूर्वाधार विकास सहित एकीकृत पर्यटन पूर्वाधार विकास तथा पर्यटन प्रवर्धन योजना तयार गरि क्रमशः कार्यान्वयन गर्दै लगिने छ।
९. स्थानीय कला संस्कृति र चाडपर्वको मौलिकता कायम राख्नका लागि आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
१०. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र नयाँ पर्यटकीय पदमार्गहरुको पहिचान र निर्माण गरिनेछ।
११. जैविक पार्क निर्माणको लागि सम्भाव्य स्थानहरुको पहिचान र सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
१२. विश्वकै उत्कृष्ट पर्यटकीय गन्तव्य अन्नपूर्ण आधार शिविर क्षेत्रभित्र अनावश्यक गतिविधिहरु गर्न रोक लगाई आधार शिविरको मौलिकता र सुन्दरता कायम राख्नका लागि जोड दिइने छ।
१३. सबै वडाका जनतालाई पर्यटन ब्यबसायबाट लाभान्वित बनाउन चक्रिय पदमार्गको अबधारणालाई कार्यान्वयनमा लगिनेछ।
१४. गाउँपालिका भित्रका सांस्कृतिक संग्रहालयहरुको बिकासका लागि जोड दिइनेछ।

१५. अन्नपूर्ण म्याराथनलाई High Altitude Sport को रूपमा आवश्यक प्रचार र प्रवर्धन गरिनेछ । पञ्चासे रेस, मर्दी हिमाल म्याराथन र मेला महोत्सबलाई प्रवर्धन गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ । साथै गाउँपालिका स्तरीय प्राणी उद्यान स्थापना सम्भाव्यता।
१६. तातोपानी कुण्ड क्षेत्रको पहिचान गरि आवश्यक पूर्वाधार निर्माण र प्रचार प्रसार गरिनेछ । र झिनुस्थित तातोपानी कुण्ड लाई थप व्यवस्थित गरिनेछ ।
१७. अन्नपूर्ण बेस क्याम्पमा मौरिस हर्जोगको सम्झनामा पार्क निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
१८. अन्नपूर्ण आधार शिविरमा जाने आन्तरिक पर्यटकहरुको तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने र आधारभूत स्वास्थ्य सेवा दिई पर्यटकहरुको वास्तविक अवस्थालाई अध्यावधिक गर्दै नेपाली पर्यटनको पदयात्रालाई सुरक्षित, व्यवस्थित र भरपर्दो बनाउन वडा नं. ११ छोम्रोडमा हेल्थ डेस्क स्थापना गरी संचालन गरिनेछ ।
१९. पर्यटन प्रवर्धनको लागि “भिजिट अन्नपूर्ण” कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ।

१.४ उद्योग, व्यापार तथा व्यवसाय

१. स्थानीय, कृषि, वन र जडीबुटीसँग सम्बन्धीत कच्चा पदार्थहरूको प्रयोग गरी साना तथा घरेलु उद्योगहरू स्थापनामा प्रोत्साहन र सहयोग गरिनेछ ।
२. वन लसुन, सतुवा, निर्मसी, दालचिनी, जटामसी, पाँचऔँले, तितेपाती, चिराईतो, कुट्टकी, हर्रो, बर्रो, अमला, बन धनियाँ, लेमन ग्रास, पुदिना, वोझो, टिमुर, जेठी मधु अल्लो लगायतका जडीबुटी भएको यस गाउँपालिकामा नीजि, सहकारी र साझेदारीमा जडीबुटी संकलन-प्रशोधन तथा विक्री केन्द्रको स्थापना गरी जडीबुटी निकासीमा जोड दिइनेछ ।
३. चाँप, कटुस, उत्तिस, साल, खयर, टुनि जस्ता काठ जन्य वस्तुहरूको उचित प्रयोग तथा व्यवस्थापनमा जोड दिइनेछ ।
४. ढुङगा, गिट्टी तथा वालुवाको स्रोतको खोजी र पहिचान गरी प्रारम्भिक वातावरणीय मूल्याङ्कन (IEE) सम्पन्न गरी उत्खनन र निकासी गर्ने व्यवस्था मिलाइनेछ ।
५. सार्वजनिक, सहकारी र निजी लगानी अर्थतन्त्रको तीन खम्बे नीतिलाई आत्मसाथ गरिनेछ । साथै वन पैदावर सँग सम्बन्धीत उद्योग स्थापनामा आवश्यक सहयोग र समन्वय गरिनेछ ।
६. संघ र प्रदेश सरकारको सहकार्यमा कोदोबाट उत्पादित लोकल रक्सी उत्पादन र ब्रान्डीङ गर्न आवश्यक पहल गरिनेछ ।
७. संघिय सरकारले गाँजा खेति उत्पादन गर्नको लागि गरेको अभियान र प्रयासलाई गाउँपालिकाले पनि आत्मसाथ गरि अगाडि बढाउन पहल गरिनेछ ।

१.५ सहकारी

१. सहकारीको मूल्य मान्यता र सिद्धान्तहरूको परिपालना र अनुसरण गराउनुको साथै सदस्यहरूको चेतना अभिवृद्धि गर्न सहकारी शिक्षा तालिम तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली तथा लेखा परिक्षणलाई व्यवस्थित गरी स्वनियमको अभ्यासलाई संस्थागत गर्नुका साथै व्यवस्थापकीय क्षमता बढाउनको लागि सहकारीका पदाधिकारी तथा कर्मचारीहरूलाई क्षमता अभिवृद्धि गर्न सहकारी सम्बन्धी क्षमता अभिवृद्धि तालिम संचालन गरिने छ ।
२. सहकारी संस्था मार्फत हुने वित्तिय कारोवारलाई सुरक्षित र भरपर्दो बनाउन आगामी आ.व. २०८१/०८२ देखी गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकार भित्र रहेका सबै सहकारी संस्थाहरूको नियमित निरीक्षण तथा अनुगमन गर्ने व्यवस्था मिलाइने छ ।
३. कम पूँजी र समान उद्देश्य भएका सहकारीलाई एकीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ । निस्कृय सहकारी संस्था खारेजीको प्रकृया अगाडी बढाइनेछ ।
४. आगामी आ.व. भित्र गाउँपालिकाभित्रका सबै सहकारी संस्थाहरूलाई सहकारी तथा गरिवी निवारण सम्बन्धी व्यवस्थापन सूचना प्रणाली (कोपोमीस) मा अनिवार्य रुपमा आवद्ध गराई नियमित रुपमा तथ्याङ्क प्रविष्टी तथा प्रतिवेदन गर्न लगाइने छ ।
५. सहकारी संस्थाहरूको साझेदारीमा नेतृत्व विकास तथा आय आर्जनका कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
६. सहकारी संस्था सम्बन्धी स्थानीय नीति, कानून र मापदण्ड निर्माण, कार्यान्वयन र नियमनमा जोड दिइनेछ।
७. कम पूँजी र समान उद्देश्य भएका सहकारीलाई एकीकरण गर्न प्रोत्साहन गरिनेछ ।
८. सहकारी संस्थाहरूलाई उत्पादनमुलक क्षेत्रमा लगानी गर्न प्रोत्साहन गर्नका लागि गाउँपालिकाका कृषि, पशु तथा आयआर्जन सम्बन्धी कार्यक्रमहरूलाई कृषि तथा दुग्ध उत्पादक सहकारी संस्था मार्फत कार्यान्वयन गर्ने नीति अवलम्वन गरिनेछ ।
९. सहकारी विभाग सँग समन्वय गरी गाउँपालिका स्थित लक्ष्मी साझा सहकारी संस्था लिमिटेडको सम्पत्ति तथा हर हिसाव व्यवस्थापनको लागि विशेष पहल गरिनेछ ।
१०. आगामी आर्थिक वर्ष सम्मका लागि वचत तथा ऋण सहकारी संस्थाको नयाँ दर्ता, कार्यक्षेत्र विस्तार तथा सेवा केन्द्र स्थापना गर्न अनुमति प्रदान गरिनेछैन ।
११. सहकारी संस्थाका ऋणी सदस्यहरूबाट ऋण असुलिका लागि आवश्यक सहजिकरण गरिनेछ।
१२. सहकारी संस्थामा नवप्रवर्द्धन र प्रविधि विकासमा सहयोग पुर्याउन डिजिटल प्रविधि प्रवर्द्धनाका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गरिनेछ।
१३. दोहोरो सदस्यता र सार्वजनिक पदधारण गरेका व्यक्ति सञ्चालक समितिमा रहन नपाउने सम्बन्धि सहकारी ऐनमा र नियमावलिमा उल्लेखित प्रवधानहरूलाई कडाईका साथ पालना गरिनेछ ।

१.६ गरिबी निवारण सम्बन्धी

१. गरिबीको रेखामुनि रहेका घरपरिवारहरूको पहिचान, तथ्याङ्क अध्यावधिक गरी आर्थिक गतिविधि तथा रोजगारीमा प्राथमिकतामा राखिनेछ ।

२. अति विपन्न घर परिवारको जिवन यापनका लागि आवश्यक न्युनतम आर्थिक सहयोग उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ ।
३. आगामी आ.व. देखि गरिबी निवारणका लागि लघु उद्यम विकास कार्यक्रमलाई गरिवी निवारणको शसक्त माध्यमका रुपमा पहिचान गरी उक्त कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाले अपनत्व लिई क्रमश आन्तरिकीकरण गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
४. विभिन्न वडाहरुमा रहेका लघु उद्यमी समुहहरुलाई व्यवसायीक वनाउनका लागि गाउँपालिकामा दर्ता गरी लघु उद्यम व्यवसाय सञ्चालन गर्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
५. लघु उद्यमी समुहहरुले उत्पादन गरेका वस्तुलाई वजारीकरण गर्नको लागि व्यापारिक फर्म तथा प्रतिष्ठान सँग समन्वय गर्नुको साथै त्यस्ता समुहहरु सँगको सहकार्यमा गाउँपालिकाका उपयुक्त स्थानमा कोसेली घर सञ्चालनमा ल्याईनेछ ।

२ सामाजिक विकास

२.१ शिक्षा

१. विद्यालयहरूको भौतिक, वित्तीय र शैक्षिक अनुगमनका आधारमा विद्यालयहरूको सबै पक्षमा सुधार गरी बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकासका लागि अपाङ्गता मैत्री र बालमैत्री विद्यालय निर्माण गरिनेछ ।
२. निःशुल्क तथा अनिवार्य आधारभुत तह र निःशुल्क माध्यमिक तह सम्मको शिक्षालाई सार्थक बनाउन गाउँपालिका भित्रका विद्यालय जाने उमेरका सबै बालबालिकाहरूलाई विद्यालयमा प्रवेश गराइ, टिकाइ माध्यमिक शिक्षा पुरा गर्ने वातावरण तयार गरिनेछ ।
३. पाँच वर्षमुनिका बालबालिकाको सर्वाङ्गीण विकास गर्न र प्रारम्भिक बालशिक्षाको अनुभव सहित आधारभुत तहको शिक्षामा प्रवेश गराउन सबै विद्यालयमा बालविकास केन्द्र अनिवार्य गरी प्रारम्भिक बालकक्षाका लागि निर्धारित मापदण्ड अनुरूप बालकक्षाहरू सुधार, बालकक्षा शिक्षकको क्षमतामा विकासका गरिने छ साथै बालकक्षाका शिक्षक, विद्यालय कर्मचारीहरूलाई नेपाल सरकारले निर्धारण गरेको न्युनतम तलव उपलब्ध गराउने व्यवस्था गरिनेछ ।
४. **कृषि, पर्यटन, उर्जा, र पूर्वाधार सम्बन्धी** विषयमा जानकारी र उत्प्रेरणा जगाउन साथै उच्च शिक्षा अध्ययनका लागि उपयुक्त विषय छनौटको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रत्येक माध्यमिक विद्यालयमा पेशागत विज्ञहरूबाट मनोसमाजिक र शैक्षिक परामर्श (COUNSELING) कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. विद्यार्थीमा अनुशासन, कामको संस्कार र उच्च आत्मविश्वास निर्माण गर्नका साथै सिपमुलक सिकाईका लागि गाउँपालिकाको लगानीमा परीक्षणका रुपमा “**पढ्दै कमाउँदै कार्यक्रम**” विस्तार गरिनेछ । सो कार्यक्रममा अभिभावकलाई समेत सहभागी गराईनेछ ।
६. बालबालिकामा न्युनतम सिकाई उपलब्धि हासिल गर्न, शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि शिक्षकहरूलाई आवश्यकता र मागमा आधारित सबै प्रकारका शैक्षिक तालिम, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघका लागि क्षमता अभिवृद्धि र अभिभावकमा शैक्षिक जागरण ल्याउन अभिभावक शिक्षा कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
७. विद्यालयमा शैक्षिक वातावरण सहितको हरियाली विद्यालय वगैचा र करेसावारी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ सो कार्यक्रमलाई विद्यार्थीको परियोजना कार्यसँग जोडेर विद्यार्थीको मुल्याङ्कन गरिनेछ ।
८. सामुदायिक विद्यालयका विद्यार्थीहरूका लागि दिवा खाजा कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाउन दिवाखजामा रैथाने बालीका परिकार निर्माण र प्रयोग गरिनेछ । विद्यालयमा जङ्गफुड प्रयोगलाई न्यूनिकरण र नियमानुसारको विद्यालय क्षेत्रमा मदिरा निशेधित क्षेत्र घोषणा गरिनेछ ।
९. गाउँपालिकामा विद्यालय संख्या र भौगोलिक क्षेत्रका आधारमा समुह विद्यालय निर्माण गरी समुह विद्यालयका लिड विद्यालयलाई आधार मानि शैक्षिक कृयाकलाप सञ्चालन गरिने छ । प्रत्येक वडामा एक-एक वटा लिड विद्यालय निर्माण गरिने छ ।
१०. सबै विद्यालयहरूमा गुणस्तरीय इन्टरनेटको व्यवस्था, शैक्षिक पूर्वाधार विकास, मागमा आधारित तालिम प्राप्त ईमान्दार दक्ष प्रविधि मैत्री शिक्षक, शिक्षक तालिमलाई कक्षाकोठामा प्रयोग, शिक्षण सामग्री व्यवस्थापन, प्रभावकारी अनुगमन निरीक्षण र मुल्याङ्कन प्रणाली, नविनतम प्रविधिको प्रयोग गरी गुणस्तरीय र जीवनउपयोगि शिक्षाको सुनिश्चित गरिने छ ।

११. सामुदायिक सिकाई केन्द्रहरूलाई क्रियाशिल गराई निरन्तर शिक्षा एवम् साक्षरता साक्षरोत्तर शिक्षा र प्रौढ आमा बुवालाई मोवाईल तथा आधुनिक विधुतीय समान चलाउन सिकाउन डिजिटल साक्षरता कार्यक्रम सञ्चालन गर्नुका साथै गाउँपालिकाको पूर्ण साक्षर कार्यक्रममा दिगोपना कायम राख्न आवश्यक कार्यक्रम सञ्चालन गरीने छ ।
१२. भुगोल, जनसंख्या, बस्ती र विद्यार्थी संख्याका आधारमा विद्यालय समायोजन, स्थापना र शिक्षक दरबन्दी मिलान गरी “जहाँ विद्यार्थी तहाँ शिक्षक कार्यक्रम” लाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१३. “हाम्रो विद्यालय हामी बनाउँछौं” विद्यालय व्यवस्थापन समिति, शिक्षक अभिभावक संघ, बालक्लव र अन्नपूर्ण गाउँपालिकाको स्थायीवासी सरकारका सेवा सुविधा लिने नागरिकाका साथै जनप्रतिनिधिहरूका बालबालिकालाई सामुदायिक विद्यालयमा अध्यापन गराउने वातावरण तयार गरी सामुदायिक विद्यालय विद्यार्थीको रोजोई केन्द्र बनाइनेछ ।
१४. “विद्यालय परिवारसंग गाउँपालिका” कार्यक्रम निरन्तरता गरिने छ । जसमा विद्यार्थी, शिक्षक, अभिभावक, वि.व्य.स, शि.अ.सं. लगायत सरोकारहरूसँग प्रत्यक्ष सम्पर्क गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि अन्तर्क्रिया कार्यक्रमलाई निरन्तरता गरिनेछ ।
१५. “शिक्षकलाई सम्मान गरौं बालबालिकालाई माया गरौं” भन्ने आदर्श वाक्यलाई प्रथामिकतामा राखि शिक्षक पेशालाई सम्मानित पेशाकारूपमा विकास गरीनेछ र बालबालिकालाई अध्ययनमा लगनशील हुने वातावरण तयार गरिने छ । निश्चित मापदण्ड तयार गरी शिक्षक एवम् विद्यार्थीलाई सम्मान र पुरस्कृत गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१६. गाउँपालिका भित्रका विद्यालयहरूमा सबै प्रकारका खेलकुद र संगितको विकासका लागि खेलकुद प्रशिक्षक र संगितकला सम्बन्धी प्रशिक्षक तयार गरी सबै विद्यालयमा प्रयोग गर्नका लागि पहल गरिनेछ ।
१७. “अध्यक्ष शैक्षिक सुधार कार्यक्रम” सञ्चालन गरी यस आ.व. मा उक्त कार्यक्रम अन्तर्गत बालकक्षाको सुधार कार्यलाई निरन्तरता दिदै क्रमशः आधारभुत र माध्यमिक तहसम्म विस्तार गरिनेछ ।
१८. गरीव, विपन्न, अभिभावकविहिन साथै अपांगता भएका अभिभावकका बालबालिका, आर्थिक अवस्थाका कारणबाट अध्ययनमा कठिनाई भएका बालबालिकाको वास्तविकता पत्ता लगाई छात्रवृत्ति उपलब्ध गराई विद्यालय तहको शिक्षा पुरा गर्ने वातावरण तयार गरीने छ साथै उच्च प्राविधिक शिक्षा अध्ययन गर्ने जेहेन्दार विद्यार्थीहरूलाई दिईदै आएको छात्रवृत्ति कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
१९. अतिरिक्त कृयाकलाप, विद्यार्थी प्रतिभा पहिचान, शैक्षिक प्रदर्शनी र शिक्षक प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम मार्फत शिक्षक र विद्यार्थीका प्रतिभा पहिचान गरीनेछ ।
२०. सामुदायिक विद्यालय र संस्थागत विद्यालय विच, शिक्षण सिकाई कृयाकलाप र शैक्षिक तथा व्यवस्थापकिय पक्षहरूमा भएका असल अभ्यास सम्बन्धी अनुभवहरूको आदन प्रदान गर्ने वातावरण तयार गरीने छ ।
२१. स्थानीय परिवेस, भेषभुषा, संस्कृती, पर्यटन, कृषि, जडिवुटी, योग, अनुशासन र पेशा व्यवसाय जस्ता विषयवस्तु समेटेर निर्माण भइ परीक्षणको रुप प्रयोग भएको स्थानीय पाठ्यक्रमलाई शिक्षणका लागि सहयोग हुने गरी शिक्षक निर्देशिका तयार गरीनेछ ।

२२. विषयगत शिक्षक समितिलाई शैक्षिक कृयाकलापमा सकृय गाराइ न्युन सिकाई भएका विद्यार्थीहरूका सिकाई स्तर वृद्धि गर्न अतिरिक्त कक्षा सञ्चालन साथै प्रसुती विदामा वसेका शिक्षकको स्थानमा सट्टा शिक्षकको व्यवस्थापन गरिनेछ ।
२३. गाउँपालिकाका सबै विद्यालयहरूको स्थलगत र कक्षाकोठामा शिक्षण सिकाई कृयाकलाप अनुगमन गरी शैक्षिक वस्तुस्थितिको पहिचान गरी गाउँपालिका स्तरीय दिर्घकालिन शिक्षा नीति निर्माण गरिने छ ।
२४. प्रधानाध्यापक, शिक्षक र विद्यालय कर्मचारी नियुक्ति कार्यविधि निर्माण गरी विद्यालय विकास प्रस्तावानाका आधारमा प्रधानाध्यापक छनौट गरिनेछ । विद्यार्थीहरूलाई न्यूनतम सिकाई उपलब्धि हासिल गराउन आवधिक रूपमा सिकाईको मूल्याङ्कन गरी विद्यार्थीको सिकाईका लागि शिक्षकलाई प्रधानाध्यापक र प्रधानाध्यापकलाई वि.व्य.स, वडा हुदै गाउँपालिका प्रति जवाफदेही वानाईनेछ ।
२५. पर्यटनको व्यवसायिलाई अझ प्रभावकारी बनाउनका लागि कक्षा ११ र १२ मा होटल मेनेजमेन्ट तथा टुरिजम सम्बन्धीको प्राविधिक धारका विद्यालय सञ्चालन गर्नका लागि सम्भाव्यताको अध्ययनलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
२६. कास्की जिल्ला निर्वाचन क्षेत्र नं. ३ मा नेपाल सरकारबाट घोषणा भएको नमुना विद्यालय माछापुच्छ्रे मा.वि.लाई शैक्षिक पूर्वाधारको पूर्णरूपमा विकास गरी गा.पा.को ठुलो विद्यालय, लिड विद्यालय, आवासिय विद्यालय (Big School, Lead School, Residential School) सहित शैक्षिक केन्द्रको रूपमा विकास गरिनेछ ।
२७. गाउँपालिका भित्र गुरुङ समुदायको भाषा लिपि संस्कृतीलाई उजागर, संरक्षण, प्रचार-प्रसार गर्नका लागि गाउँपालिका भित्र सञ्चालनमा रहेको आधारभुत तह कक्षा १ देखी कक्षा ३ सम्मको गुरुङ भाषाको १ विषय अध्यापन गराउने कार्यलाई निरन्तरता र विस्तार गर्नुका साथै गाउँपालिका भित्र सबै प्रकारका धर्म र संस्कृतीलाई समेटेर एउटा बहु साँस्कृतिक पुस्तकालय निर्माण गरिनेछ ।
२८. गाउँपालिकाका शैक्षिक कार्यक्रम तथा विभिन्न जानकारीमुलक सूचना, विद्यार्थीका सृजना, विद्यालयका असल अभ्यास, नमुना कार्य तथा विविध शैक्षिक कार्यक्रम सम्बन्धी जानकारी प्रकाशन गर्ने उद्देश्यले चौमासिक रूपमा अन्नपूर्ण शैक्षिक बुलेटिन प्रकाशन गरी सबै विद्यालय तथा वि.व्य.स. र जनप्रतिनिधिलाई उपलब्ध गराइने छ । उक्त बुलेटिनलाई गाउँपालिकाको WEBSITE मा राखिने छ ।
२९. विद्यालयमा अध्ययनरत किशोरावस्थाका छात्राहरूलाई महिनावारीको समस्याका कारणबाट विद्यालय वा कक्षा छाड्ने समस्या सामाधानका गर्न सेनेटरी प्याड तथा व्यवस्थान सामाग्री वितरण गरिनेछ। विद्यालयमा विद्यार्थीहरूलाई आउने स्वास्थ्य सम्बन्धी समस्या समाधानका उपाय सम्बन्धी सचेतना जगाउने कार्यका लागि **विद्यालय नर्सिङ कार्यक्रम** लाई निरन्तरता गरिनेछ ।
३०. गाउँपालिकामा शिक्षासँग सरोकार राख्ने सरकारी संस्था, गैर सरकारी संस्था, निवृत्त शिक्षक कर्मचारी, विभिन्न सक्रिय शैक्षिक समितिहरूसँग समन्वय गरी उनिहरूमा रहेको शैक्षिक अनुभव, सिप, समय र उपलब्ध साधन स्रोतको उच्चतम उपयोग गरी शैक्षिक गुणस्तर सुधारका लागि कृयाशिल बनाइनेछ ।
३१. अन्नपूर्ण बहु प्रविधिक शिक्षालयबाट अध्यापन गराइने वालिविज्ञानका र पशु विज्ञानका अतिरिक्त अन्य प्राविधिक विषय थप गरी अध्यापन गराउन पहल गरिनेछ । मागमा आधारित लामा र छोटा अविधका सबै प्रकारका गुणस्तरीय प्राविधिक तालिमहरु प्रभावकारी वनाईनेछ ।

३२. गाउँपालिकाका सबै प्रकार विषयवस्तुलाई अध्ययन गरी गाउँपालिकाको समृद्धिका लागि सुझाव पेस गर्न एउटा अनुसन्धान व्यवस्थापन समिति गठन गरिनेछ ।
३३. विद्यार्थीहरूको चाहना अनुसारका विषयमा अध्ययन गर्नका लागि “बुक फ्रि फ्राइडे” कार्यक्रम सञ्चालन ल्याइनेछ।
३४. विद्यालयका नाममा रहेका र हाल विद्यालयहरूले भोगचलन गरिरहेका चल अचल सम्पत्तिहरूको सुरक्षा र संरक्षण गरिनेछ ।

२.२ स्वास्थ्य

१. गाउँपालिकाका सबै वडामा स्वास्थ्य विमा गर्न जनतालाई प्रोत्साहित गरिनेछ । संविधानले निर्देश गरे अनुरूप गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवामा सबैको सहज, सुलभ र समान पहुँच स्थपित गर्न कटिबद्ध हुने र सोहि अनुसारको आवश्यक नीतिगत, वित्तीय र व्यवस्थापकिय माध्यमद्वारा स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुशासन कायम गर्दै आधारभूत र बिशेषज्ञ स्वास्थ्य सेवा स्वास्थ्य विमा ऐन अनुरूप प्रदान गरिनेछ ।
२. स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रमबाट पालिका भित्रका सबै नागरिकलाई दिईदै आएको ५०५ प्रिमियम र बिपन्न नागरिकको लागि सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा दिईदै आएको शतप्रतिशत प्रिमियमको रकमलाई निरन्तरता दिइएको छ।
३. यस गाउँपालिकाका सम्पूर्ण बासिन्दालाई गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट प्रदान गरिने सेवालाई थप प्रभावकारी बनाउन स्रोत साधन सम्पन्न बनाइनेछ । बर्थिङ सेन्टर तथा दक्ष प्रसुतिकर्मीको पर्याप्त व्यवस्था गरि संस्थागत सुत्केरीलाई प्रोत्साहित गर्ने र घरैमा प्रसुति हुने प्रचलनलाई पूर्णतया निरुत्साहित गरि घरमा प्रसुति हुने क्रमलाई शुन्यमा झारिनेछ । आमा सुरक्षा कार्यक्रमको उपलब्धिलाई कायम राख्दै आवश्यकता र सेवा केन्द्रको नक्सांकन गरि बर्थिङ सेन्टर मार्फत आकस्मिक प्रसुति सेवा (Emergency Obstetric Care) क्रमशःविस्तार गर्दै लैजाने नीति लिइनेछ ।
४. स्वास्थ्य प्रणालीलाई संघीय संरचना अनुरूप केन्द्र, प्रदेश र स्थानीय तहमा एकीकृत रुपमा विकास र विस्तार गरिसकेको हुनाले सोहि अनुसार संविधानले निर्देश गरे अनुसारको आवश्यक नीतिगत, वित्तीय र व्यवस्थापकीय मध्यमद्वारा गाउँपालिका क्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य क्षेत्रमा सुशासन कायम गरिनेछ ।
५. आपतकालिन मातृ तथा शिशु स्वास्थ्य व्यवस्थित गर्न गाउँपालिकामा “आपतकालिन सुरक्षित मातृत्व कोष” स्थापना गरिनेछ साथै कुनै पनि १२(५५ वर्ष उमेर भित्रका महिलाको मृत्यु भएमा गरिने सूचना प्रणाली (MPDSR) कार्यक्रमलाई महिला स्वास्थ्य स्वयम सेवक मार्फत सम्पूर्ण वडाहरुमा पुर्याइनेछ।
६. पूर्ण खोप, परिवार नियोजन सेवा, सुरक्षित मातृत्व, गाँउघर क्लिनिक जस्ता सेवालाई व्यवस्थित गर्दै स्वास्थ्यकर्मी र महिला स्वास्थ्य स्वयमसेविकाको मनोबल उच्च राख्न आवश्यक नीति लिईनेछ । खोपद्वारा रोकथाम गर्न सकिने रोगहरुको रोकथामको लागि नयाँ खोपहरुको शुरुवात गरिनेछ । गुणस्तरीय खोपको प्रवर्धनको लागि कोल्ड चेन कायम राख्न गाउँपालिकामा रहेको एक मात्र भ्याक्सिन सब सेन्टरलाई थप सुध्दि बनाई कोल्ड चेन गुणस्तर सुनिश्चित गरिनेछ ।
७. भौतिक रुपमा निर्माण सम्पन्न भएको र हस्तान्तरण हुन बाकि रहेको यस पालिकाको एक मात्र १५ शैयाको आधारभूत अस्पताललाई यही आा.भि. भित्र पालिकाको स्वामित्वमा ल्याई संचालनको लागि स्वास्थ्य बिमा कार्यक्रम संग जोडी आधारभूत स्वास्थ्य सेवा पाउने जनताको अधिकारलाई सुनिश्चित गरिनेछ साथै पोखरामा रहेका बिशेषज्ञ सेवा प्रदान गरेका अस्पताल संग समन्वय गरि साप्ताहिक बिशेषज्ञ सेवा समेत प्रदान गर्न पहल गरिनेछ ।
८. भौगोलिक र जनसङ्ख्याको अनुपातका आधारमा बढीमा ३० मिनेटको दूरीमा स्वास्थ्य संस्था हुनुपर्ने अवधारणालाई सफलभूत बनाउन सबै वडामा स्वास्थ्य चौकी स्थापना भईसकेकोले, स्वास्थ्य सस्था नभएको जनसंख्या र भूगोलको आधारमा स्वास्थ्य सस्था स्थापना गर्नुपर्ने आवश्यक ठाउमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा पाउने जनताको मौलिक हकलाई सुनिश्चित गर्न स्वास्थ्य सस्था स्थापना गरिनेछ साथै सम्पन्न भैसकेका स्वास्थ्य सस्थाहरुलाई साधन स्रोत सम्पन्न गरि सबै स्वास्थ्य सस्थामा पुरा जनशक्तिको व्यवस्था गरिनेछ ।

९. महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक, दलित, सिमान्तकृत, अग्रगामी लोकतान्त्रिक परिवर्तनको लागी भएका सबै जनआन्दोलन, सशस्त्र संघर्ष र क्रान्तिका क्रममा जीवन उत्सर्ग गर्ने शहिद परिवार, ब्रह्मपिडित, र घाइतेहरुको संविधानप्रदत्त अधिकार स्वास्थ्य सेवामा प्रत्याभूत गरिनेछ। सबै लिंग, क्षेत्र र समुदाय भित्रका आर्थिक रुपले विपन्न, शारिरिक र मानसिक रुपले अशक्तहरुलाई प्राथमिकताका साथ स्वास्थ्य सेवा सुनिश्चित गरिनेछ। स्वास्थ्य विमाको प्रिमियम रकम स्थानीय तहले प्रदान गर्ने प्रक्रिया अगाडी बढाइनेछ।
१०. स्थानीय तहका वडामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरुमा प्रयोगशाला सेवा क्रमशः विस्तार गरिनेछ।
११. परिवार स्वास्थ्य लगायत यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्यलाई एकीकृत सेवाको रूपमा कार्यान्वयन गरिनेछ। युवा तथा किशोरकिशोरीमैत्री स्वास्थ्य सेवाको अवधारणालाई सम्पूर्ण स्वास्थ्य सेवाप्रदायक संस्थाहरुमा समावेश गरी विद्यालय स्वास्थ्य कार्यक्रमसंग समायोजन गराइनेछ। प्रजनन स्वास्थ्य सम्बन्धी ऐन मार्फत प्रजनन स्वास्थ्य अधिकार सुनिश्चित गरिनेछ।
१२. ग्रामिण क्षेत्रमा रहेका महिलाहरुको स्तन तथा पाठेघरको मुखको क्यान्सर समयमै पत्ता लगाउन तालिम प्राप्त स्वास्थ्यकर्मी परिचालन गरि शिबिर संचालन गरिनेछ।
१३. बिद्यालयमा प्राथमिक स्वास्थ्य सेवा विस्तार गरिनेछ। वडाको स्वास्थ्य सस्थामा रहेका स्वास्थ्यकर्मीहरुलाई आफ्नो क्षेत्र भित्रका बिद्यालयहरुमा गई स्वास्थ्य शिक्षाका कक्षाहरु संचालन तथा विद्यार्थीहरुको सामान्य स्वास्थ्य परिक्षण गर्ने गरि योजना बनाईनेछ।
१४. बिद्यालय भित्र कुनै पनि प्रकारका Junk food (पत्रु खाना) निषेध गरि बिध्यार्थीहरुले बिध्यालय भित्रै स्थानीय स्तरमा उत्पादित खानालाई दिवा खाजाको रुपमा प्रयोग गर्न बिध्यालय संगको सहकार्यमा चमेना गृहको ब्यबस्थापन गरिनेछ।
१५. कुनै पनि नागरिक बञ्चित नहुने गरी आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा समुदायसम्म उपलब्ध गराउने नीति लिईनेछ साथै सबै तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई गुणस्तरिय सेवा प्रदान गर्न सक्षम बनाउन आवश्यक पूर्वाधारहरुको प्रत्याभूति, अनुगमन र सुपरिवेक्षण गर्दै स्वास्थ्य निकायहरुलाई स्वास्थ्यमा सबै नागरिकको पहुँच सुनिश्चित गराउने माध्यम बनाइनेछ।
१६. प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाका सिद्धान्तहरुबाट अनुप्राणित प्रवर्धनात्मक, प्रतिरोधात्मक निरोधात्मक सेवामा दिईआएको प्राथमिकतालाई कायमै राख्दै स्वास्थ्य क्षेत्रको जनस्वास्थ्य अभिमुखिकरणलाई अझ सुदृढ गरिनेछ। स्थानीय तहको पहलमा समुदायमा आधारित स्वास्थ्य प्रणालीको गुणस्तर, पहुँच र प्रभावकारितामा अभिवृद्धि गर्नलाई प्राथमिकता दिईनेछ।
१७. समता र सामाजिक न्यायद्वारा निर्देशित स्वास्थ्य वित्तिय व्यवस्थापन मार्फत आधारभूत स्वास्थ्य सेवा निःशुल्क प्रदान गर्ने र स्वास्थ्य विमा मार्फत विशेषज्ञ सेवा उपलब्ध गराउने कार्यविधि समन्वय गर्न तथा नागरिकको वित्तिय जोखिम न्यूनिकरण गर्नको लागी वित्तिय व्यवस्थाको पुनरावलोकन गरी स्वास्थ्य बजेटमा बृद्धि गर्ने र बजेट निकासा, खपत र खरिद प्रक्रियालाई सरलीकरण गर्दै संविधानप्रदत्त सबै स्वास्थ्य अधिकारहरुको प्रत्याभूति गर्न स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढ बनाइनेछ।
१८. स्वास्थ्यमा सार्वजनिक, नीजि तथा सहकारीको सहकार्य र साझेदारी मार्फत भएको लगानी र सेवालाई आम नागरिकको हितमा प्रयोग गर्न प्रोत्साहित गरी उत्पादनमुलक कार्य मार्फत गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढ बनाइने र स्वास्थ्य क्षेत्रमार्फत समग्र विकासको अवधारणालाई प्रवर्धन गरिनेछ। नीजि र सहकारी क्षेत्रमा रहेको व्यवसायीकता, कार्यकुशलता, दक्षमशिलता, प्राविधिक दक्षता एवं वित्तिय श्रोतलाई समग्र

- स्वास्थ्य सेवाको विकास र विस्तारमा उपयोग गर्न स्थानीय तहबाटै सहयोग, नियमन, व्यवस्थापन, र सहजिकरण गरिनेछ ।
१९. मौलिक चिकित्सा पद्धतिको रूपमा आयुर्वेदको विकासमा जोड दिने र अन्य परम्परागत, बैकल्पिक चिकित्सा प्रणालीहरू (योग, प्राकृतिक चिकित्सा, होमियोप्याथी, यूनानी, आदी) को संरक्षण एवं व्यवस्थित विकास गर्दै प्राकृतिक श्रोत र साधन एवं जडिबुटिहरूको समुचित प्रयोग गरि प्रतिरोधात्मक, प्रवर्धनात्मक, उपचारात्मक र पुनस्थापनात्मक सेवा सबै नागरिकको सहज पहुँचमा पुर्याउन तथा यस क्षेत्रमा अनुसन्धानलाई प्रोत्साहित गर्ने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
२०. स्वास्थ्य सेवाहरू सर्वसुलभ, प्रभावकारी र गुणस्तरिय बनाउन जनसंख्या, भूगोल अनुरूप दरबन्दी, स्वास्थ्य उपकरण र पूर्वाधारको व्यवस्था गरि उनिहरूलाई काम गर्नको लागि उत्साहजनक वातावरणको प्रत्याभूति गर्ने साथै दक्ष, पेशागत क्रियाशिल जनशक्तिको विकास गर्दै लगिनेछ । साथै उत्कृष्ट कार्यक्षमता भएका संस्था तथा सेवाप्रदायकलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
२१. आन्तरिक उत्पादनलाई प्रोत्साहित गरि आत्मनिर्भरता तर्फ उन्मुख हुँदै गुणस्तरीय औषधिको सहज तथा प्रभावकारी आपूर्ति मार्फत कुनै पनि समयमा औषधि तथा अन्य सामग्रीको आपूर्तिलाई रोकिने छैन जसका निम्ति बोलपत्र खरिद स्थानीयस्तरमा लागु गर्न विशेष खरिद संयन्त्र गठन गर्नुको साथै वितरणलाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
२२. समुदायस्तरमा संक्रामक रोगको प्रभावकारी नियन्त्रण भइ नसकेको अवस्थामा नयाँ(नयाँ संक्रामक रोग र उपेक्षित ट्रपिकल रोगहरू महामारीकै रूपमा देखा पर्न थालेको, खुला सिमाना, जलवायु परिवर्तन, प्राकृतिक विपद्, पशु संसर्ग र उपयुक्त खोपहरूको अभावले गर्दा कतिपय संक्रामक रोगहरूको नियन्त्रणमा परेको कठिनाईलाई संबोधन गर्न संक्रामक रोगको नियन्त्रण र जनस्वास्थ्य प्रणालीको सुदृढिकरण विचको अन्तरसंबन्धलाई घनिभूत बनाइनेछ ।
२३. महामारी रोकथाम र नियन्त्रण, प्रतिजैविक औषधीहरूको प्रभावकारिता, अस्पताल र स्वास्थ्य निकायहरूको तैयारी अवस्था र तत्काल प्रतिक्रिया गर्ने क्षमता, प्रयोगशालाहरूको विस्तार र क्षमतावृद्धि, स्क्रिनिंग आदीको लागी छुट्टै नीति तथा रणनीति बनाइ समुदायस्तरमा सचेतना कार्यक्रम संचालन गर्ने साथै क्षयरोग, औलो, एच.आई.भी एड्स, कुष्ठरोग, कालाजार, डेंगु लगायतको उपेक्षित ट्रपिकल रोगहरू, हात्तीपाइले, जापानीज इन्सेफालाइटिस (Encephalitis), स्क्रब टाईफस, रेबिज लगायत अन्य संक्रामक रोग नियन्त्रण र जनस्वास्थ्य प्रणाली सुदृढिकरण विचको अन्तरसंबन्धलाई घनिभूत बनाइनेछ । महामारी रोकथाम र नियन्त्रणका लागि सबै स्वास्थ्य निकायहरू र समुदायको तयारी अवस्थाको र तत्काल प्रतिक्रिया गर्ने क्षमताको विकास गरिनेछ ।
२४. नसर्ने रोग मृत्युको प्रमुख कारण बनेको, यसको नियन्त्रण व्यक्ति र समाजको जीवन शैलीमै परिवर्तन आएपछि मात्र संभव हुने भएकोले त्यस अनुरूपको स्वास्थ्य प्रणाली विकास गर्न नसर्ने रोगहरूको उपचारलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पताल सम्म पहुँच सुनिश्चित गर्नुका साथै आयुर्वेद र अन्य उपचार पद्धतिलाई नसर्ने रोगहरूको रोकथाम, उपचार र नियन्त्रणको लागी एकिकृत गरिनेछ । Multisectoral Action Plan / Package of Essential NCDs लाई नसर्ने रोगहरूको रणनीतिक ढाँचाभित्र समायोजन गरिनेछ ।
२५. सुर्तीजन्य पदार्थको नियन्त्रणको लागी सार्वजनिक स्थलहरूमा सूचना टास गरि नियमन गरिनेछ।

२६. स्वास्थ्य पोषण र विकास सहकारीहरु र अन्तरक्षेत्रिय समन्वयको माध्यमबाट गुणस्तरीय एवं स्वास्थ्यवर्द्धक खाद्य पदार्थको प्रवर्द्धन, उत्पादन, प्रयोग र पहुँचलाई विस्तार गरि कुपोषणलाई न्यूनीकरण गर्ने र पोषण संबन्धि जनचेतना बढाउन घरमा बस्ने र विद्यालय जाने उमेरका बालबालिकाहरुका स्वास्थ्य तथा पोषण प्रवर्द्धनलाई ध्यान दिदै विशेष संबोधन गरिनेछ ।
२७. विपद तथा दुर्घटनाबाट हुने चोटपटकका कारण अपांगता र मृत्युमा भैरहेको तीव्र वृद्धिलाई सम्बोधन गर्न रोकथाम, शिघ्र उपचार र दोहोरो प्रेषण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाइने साथै गाउँपालिका क्षेत्रमा एम्बुलेन्स सेवा विस्तार गरिनेछ ।
२८. सडक दुर्घटना बाट हुन जाने क्षति न्यूनीकरण गर्न राजमार्ग नजिक रहेका स्वास्थ्य सस्थाहरुलाई संघ र प्रदेश सरकारको सहयोगमा थप सुध्रिढ गरिनेछ।
२९. जलवायु परिवर्तन, तथा प्राकृतिक विपदले सृजना हुने मानवीय स्वास्थ्य समस्या समाधान गर्न विपद तैयारी र व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन स्वास्थ्य क्षेत्रका सबै निकायहरुबिच र अन्तरक्षेत्रिय समन्वय गरिनेछ । वातावरण प्रदूषणको प्रभावकारी नियन्त्रण गर्दै स्वच्छ वातावरणमा बाँच्न पाउने नागरिक अधिकारलाई सुनिश्चित गरिनेछ ।
३०. मानसिक स्वास्थ्यसंग सम्बन्धित समस्याप्रति आवश्यक जनचेतनाको अभिवृद्धि गर्न, त्यसको रोकथाम, उपचार र नियन्त्रण गर्न प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पतालसम्म पहुच सुनिश्चित गरिनेछ । मानसिक स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रमलाई शिक्षण संस्था र समुदाय मार्फत एक अभिन्न अंगका रुपमा प्रवाहित गरिनेछ ।
३१. अन्धोपन, पक्षघात, बहिरोपन, पोलियो र अन्य जन्मजात र बंशानुगत विकलांगताहरुको सन्दर्भमा अपांगता सम्बन्धि महासन्धिको निर्देश अनुरूपको स्वास्थ्य सेवा र अपांगमैत्री स्वास्थ्य पूर्वाधार विकास गरिने र स्वास्थ्य सेवामा अपांगता भएका व्यक्तिहरुको पहुँच सुनिश्चित गरिनेछ ।
३२. उधोग, कृषि, घरेलु कार्यालय तथा अन्य ठाउँहरुमा काम गर्ने व्यवसायीहरुको कार्यस्थल सुरक्षित बनाउँदै उनिहरुको व्यवसायको कारण स्वास्थ्यमा पर्नसक्ने प्रतिकुल असरलाई न्यूनीकरण गर्दै लगिनेछ ।
३३. आमा, नवजात शिशु, बालबालिका र किशोरीहरुको स्वास्थ्य प्रबर्धनमा अत्यन्त महत्वपूर्ण भूमिका खेल्ने गुणस्तरीय नर्सिङ तथा मिडवाइफ्री सेवा र मध्यमस्तर स्वास्थ्यकर्मीहरु सहज, सुलभ एवं प्रभावकारी रुपमा जनताको पहुचमा पुर्याउन बर्थिङ सेन्टरको क्षमता विकास, आवश्यक दक्ष नर्सिङ जनशक्तिको पेशागत वृत्तिविकास र तालीमद्वारा सेवाको गुणस्तरमा बृद्धि गरिनेछ ।
३४. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरु कार्यक्रमलाई चुस्त र प्रभावकारी बनाउन बिशेष प्रोत्साहन बापतको मासिक यातायात खर्च र पोशाक खर्चलाई निरन्तरता दिईएको छ साथै स्वास्थ्यका क्रियाकलाप संचालनका लागि आवश्यक सामग्रीको ब्यबस्था गरिनेछ। रास्ट्रिय कार्यक्रममा खटेबापत थप खाजा खर्च उपलब्ध गराइनेछ।
३५. महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका मार्फत २ वर्ष मुनिका बालबालिकाको पोषण अवस्था पत्ता लगाउन आफ्नै टोल बस्तीमा बृदी अनुगमनको ब्यबस्था होस् भन्ने अभिप्रायले मासिक रुपमा तौल लिई स्वास्थ्य सस्थामा प्रतिबेदन गर्ने परिपाटीको थालनी गरिनेछ।
३६. असल अभ्यास आदानप्रदान प्रदान होस् र प्रोत्साहन होस् भन्ने हेतुले महिला सामुदायिक स्वास्थ्य स्वयं सेविकालाई अध्ययन अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था गरिनेछ।

३७. स्वास्थ्य सेवालाई सर्वसुलभ र गुणस्तरिय बनाउन तथा प्रमाणमा आधारित नीति, योजना र कार्यक्रम बनाउन स्वास्थ्य अनुसंधानलाई प्राथमिकता दिइनेछ । प्राविधिक शिक्षालय, प्रतिष्ठान लगायत विभिन्न अनुसंधानमा संलग्न संस्थाहरूलाई प्रोत्साहित गरी स्वास्थ्य अनुसंधानको क्षमता अभिवृद्धि गर्दै लगिनेछ ।
३८. स्वास्थ्य सम्बन्धी सन्देश एवं सूचना सुलभ रूपमा प्राप्त गर्ने सूचनाको हक सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यन्वयन गर्न तथा सेवाग्राहीले उपचार संबन्धि जानकारी पाउने हक सुनिश्चित गरिनेछ । स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीलाई व्यवस्थित बनाई तथ्यांकहरूको गुणस्तर र विश्वसनियतामा बृद्धि गरि त्यसको आधारमा प्रमाणमा आधारित नीति तथा योजना बनाइनेछ । साथै गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आवश्यक पूर्वाधार तथा क्षमता विकास गरी इन्टरनेट रिपोर्टिङ (DHIS-2) तथा ELMIS लाई प्रभावकारी बनाउन सबै स्वास्थ्य संस्थामा इन्टरनेट सेवा विस्तार गरिनेछ ।
३९. स्वास्थ्य बहुक्षेत्र विषय भएको यथार्थलाई आत्मसात गर्दै सबै सार्वजनिक नीतिहरूमा स्वास्थ्यको मुद्दालाई सम्बोधन गर्न र स्वास्थ्यमा बहुक्षेत्रिय सहकार्य र सहयोगलाई प्रभावकारी ढङ्गबाट कार्यन्वयन गर्न स्वास्थ्य क्षेत्र र अन्य क्षेत्र बिच समन्वयको नीति अपनाइनेछ ।
४०. स्वास्थ्यकर्मी र सेवाग्राहीविच पेशागत सुमधुर संबन्धको सुनिश्चितता गर्न संबन्धित निकायहरूसंग समन्वय गरि स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको प्रत्याभुति गर्नुको साथै आमजनसमुदायको स्वास्थ्य सुरक्षा र विरामीहरूप्रति स्वास्थ्यकर्मीहरूले निर्वाह गर्नुपर्ने पेशाधर्मिता (आचारसंहिता) को पालनालाई सुनिश्चित गर्दै मुस्कान सहितको सेवा प्रदान गरिनेछ ।
४१. दूर चिकित्सा प्रणाली, विद्वुतीय स्वास्थ्य प्रविधी M-Health, E-Health साथै आधुनिक प्रविधिलाई अवलम्बन गरि स्वास्थ्य सेवालाई सुध्दि बनाउन संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका सेवाहरूबिच घनिष्ट सम्पर्क तथा दोहोरो प्रेषण प्रणाली स्थापित गरिनेछ ।
४२. सामुदायिक लगायत सबै स्वास्थ्य संस्थामा, सबै तहमा मानव तथा पशुपंक्षीमा प्रतिजैविक औषधिहरूको प्रभावकारीतामा प्रतिरोध बढ्दै गएकोले यसका लागि निरोधात्मक तथा रोकथामका लागि आवश्यक कदम चालिनेछ ।
४३. बढ्दै गरेको मुखरोग सम्बन्धि समस्यालाई सम्बोधन गर्न मुख सम्बन्धि स्वास्थ्य (Oral Health) लाई विशेष महत्वका साथ प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तह देखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पतालको सेवासम्म नागरिकको पहुच सुनिश्चित गरिनेछ ।
४४. जेष्ठ नागरिकहरूको संख्यामा भैरहको बृद्धिलाई ध्यानमा राख्दै स्वास्थ्यका समस्याहरूलाई प्राथमिक स्वास्थ्य सेवाको तहदेखिनै व्यवस्थापन गरी प्रेषण अस्पतालसम्म ज्येष्ठ नागरिकको पहुच सुनिश्चित गरिनेछ साथै पालिकाका विभिन्न ठाउँहरूमा आवश्यकताका आधारमा बिषेशज्ञ सहितको निशुल्क स्वास्थ्य शिबिर संचालन गरिनेछ र सबै वडाहरूमा रगत परिक्षण कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।
४५. जनताले पिउने पानीको गुणस्तर जाच गरि नतिजाको आधारमा आवश्यक कदम चालिनेछ।
४६. फोहोरमैला ब्यबस्थापनको लागि कुहिने, नकुहिने र पुन प्रयोग गर्न मिल्ने फोहोरमैलाको बर्गिकरण गरि सम्बन्धित वडा वा पालिकाले उपयुक्त ठाउँमा ब्यबस्थापन गर्ने नीति लीइनेछ साथै राजमार्ग क्षेत्रमा फोहोर फाल्न मनाही छ, खुल्ला दिसा पिसाब गर्न मनाही छ भन्ने जस्ता सन्देशमुलक बोर्डहरू राखिनेछ।

- ४७.स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी, सुरक्षित, विश्वासिलो, जनकेन्द्रित, तथा समतामूलक बनाउँदै स्वास्थ्य सेवाको उपयोगमा बृद्धि गरि आम जनताको स्वास्थ्य विकासद्वारा देशको समष्टिगत विकासमा योगदान पुर्याउने स्वास्थ्य क्षेत्रको उद्देश्य प्राप्तिको लागि स्वास्थ्य सेवाको गुणस्तरियतामा अधिकतम बृद्धि गरिनेछ।
- ४८.जनसंख्याको चापलाई मध्यनजर गर्दै अन्नपूर्ण ५,६,७ र ८ लाई स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक देखि सबैलाई पायक पर्ने क्षेत्रमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्र निर्माण गरि संचालनमा ल्याउन सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ।
- ४९.पर्यटकीय स्थल अन्नपूर्ण पदमार्गमा बढीरहेको पर्यटकको संख्यालाई मध्यनजर गर्दै अन्नपूर्ण आधार शिविरमा आउने जाने पर्यटकहरुलाई हुन सक्ने स्वास्थ्य समस्यालाई ध्यानमा राखी उपयुक्त स्थानमा प्राथमिक उपचारको लागि स्वास्थ्य प्राविधिक सहितको स्वास्थ्य सस्था स्थापना गरि आकस्मिक सेवा प्रदान गरिनेछ।
- ५०.पालिका स्तर तथा वडा स्तरमा गठन गरिएका खाध्य सुरक्षा निर्देशक समितिहरुलाई सक्रिय गराई अनुगमनको क्षेत्र विस्तार गरिनेछ।
- ५१.सबै स्वास्थ्य सस्थाहरुमा संचालनमा रहेको बिधुतिय अभिलेख तथा प्रतिबेदनको प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ।
- ५२.मुटु, मृगौला,क्यान्सर आदि जस्ता नसर्ने रोगका कारण पिडित नागरिक र आश्रित परिवारहरुको जिवन सहज र सरल बनाउन बिशेष योजना ल्याइनेछ।
- ५३.सबै स्वास्थ्य सस्थाहरुमा आकस्मिक अवस्थामा प्रयोग गर्न सकिने गरि कम्तिमा १ वटा अक्सिजन सिलिन्डर र यस संग सम्बन्धित अन्य सामाग्रीको ब्यबस्थापन गरिनेछ।
- ५४.सबै स्वास्थ्य सस्थाहरुको मर्मत सम्भार,ब्यबस्थापन लगायत दैनिक सेवा प्रवाहको लागि आवश्यक प्रशासनिक खर्चको ब्यबस्थापन गरिनेछ।
- ५५.स्वास्थ्य कार्यक्रम संग सम्बन्धित अन्य शाखाका क्रियाकलापहरुलाई एक अर्कासंग जोडी सहकार्यमा सम्पादन गरिने नीति लिइनेछ।

२.३ आयुर्वेद

१. अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा रहेको एक मात्र लुम्ले आयुर्वेद औषधालयबाट प्रदान गरिने सेबालाई थप ब्यबस्थित र प्रभावकारी बनाईने छ ।
२. वडा वडामा नियमित रुपमा सञ्चालन हुदै आयुर्वेद गाउँघर क्लिनिक तथा नसर्नेरोग ब्यबस्थापन कार्यक्रमलाई प्रभावकारी बनाईनेछ ।
३. गाउँपालिकाका वडा वडामा गठन गरिएको नागरिक आरोग्य समूहलाई साथमा लिई “मेरो स्वास्थ्य मेरो जिम्मेवारी” भन्ने अभियानका साथ टोल टोलमा निरोगी गाउँपालिका अभियान सञ्चालन गरिनेछ।
४. निःशुल्क आयुर्वेद स्वास्थ्य शिविर तथा योग शिविर सञ्चालन गरिने ।
५. आयुर्वेद स्वास्थ्य कर्मीहरुका लागी क्षमता अभिवृद्धि तालिम कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
६. आयुर्वेद औषधालयबाट स्नेहन, स्वेदन, कटिबस्ती, जानुबस्ती, नस्य, अभ्यङ्ग, पोटली, योग, ध्यान आदी विधिबाट उपचार गरिनेछ।
७. आयुर्वेद औषधालय भवन मर्मत संभारका लागि आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ।
८. महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविकाहरुलाई जडिबुटी र योग साथै स्वस्थ जिवनशैली परिर्बतन सम्बन्धी आयुर्वेद कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

२.४ खानेपानी तथा सरसफाई

१. लान्द्रुक खानेपानी आयोजनालाई गाउँपालिकाको खानेपानी क्षेत्रको गौरवको आयोजनाका रुपमा विकास गरीने छ लान्द्रुक, घान्द्रुक, सिम्पाली मराउचे, सल्यान नेपाली आयोजना, तुलाचौर खानेपानी आयोजना लगायतका आयोजनाहरु समयमै सम्पन्न गरी योजनावाट प्रभावित सबै पालिका वासिलाई सफा र सुरक्षित खानेपानी उपलब्ध गराईने छ ।
२. हिमाली भेगमा रहेको पानीको श्रोतहरुको उपयोग गरी हिमाली खानेपानीमा आधारित उद्योगको स्थापना र संचालनलाई प्रोत्साहन गरिनेछ ।
३. नागरिकहरुलाई सफा, स्वच्छ र सुरक्षित खानेपानीको व्यवस्था गर्न क्रमिक रुपमा एक घर एक धाराको आयोजनाहरु आगामी आ.व. मा सम्पन्न गरी सफा, स्वच्छ र सुरक्षित पिउने पानीको व्यवस्था गरिनेछ।
४. आफ्नो घर, टोल, बस्ती, वडा र गाउँपालिका सफा र सुरक्षित बनाउन पूर्ण सरसफाई उन्मुख योजनालाई कार्यान्वयनमा ल्याइने र सरसफाईका सूचकहरु तोकौ कार्यान्वयन भए नभएको अनुगमन गरिनेछ ।
५. खानेपानीका मुहान र जलाधार क्षेत्रको संरक्षण गरिनेछ ।
६. पालिका भित्रका सबै बिद्यालयहरुमा खानेपानी तथा शौचालयको उचित प्रबन्ध मिलाइनेछ ।
७. पालिकालाई पूर्ण सरसफाई उन्मुख गाउँपालिका घोषणा गरी सफा, सुन्दर र हराभराअन्नपूर्ण अभियान संचालन गरिनेछ ।
८. बजार क्षेत्र, धार्मिक एबम पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा ब्यबस्थित खानेपानी आपूर्ति र ढल ब्यबस्थापनको लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
९. बजार क्षेत्र, धार्मिक एबम पर्यटकीय क्षेत्रहरुमा बिभिन्न निकायको साझेदारीमा आधारित सार्वजनिक शौचालय निर्माण गरिनेछ ।
१०. आफ्नो टोल नगरौं फोहोर भन्ने अभियान संचालन गरिनेछ ।

२.५ धार्मिक, साहित्य तथा संस्कृति प्रवर्धन, भाषा संस्कृति

१. गाउँपालिकाका सम्पूर्ण गतिविधिको प्रसारप्रचारका लागि गाउँपालिकाको पहिचान सहितको छुट्टै सञ्चार माध्यम स्थापनाको लागि पहल गरीनेछ ।
२. मासिक रुपमा गाउँपालिकाका गतिविधि प्रचारप्रसारका लागि सञ्चार माध्यमसँग गाउँपालिका अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकाका स्थायी वासिन्दा राष्ट्रियरुपमा भएका विभिन्न राजनीतिक लगायतका अन्य आन्दोलनमा देशका लागि प्राण आहुती दिने शहिदहरुको सम्मान र सम्झनाका लागि शहिद स्मारक पार्क निर्माणका लागि सम्भाव्यता अध्ययन गरीनेछ ।
४. वडा नं ६ स्थित लुम्ले गाउँलाई कविता, कला र संगीतको सृजनाग्रामको रुपमा विकास गरिनेछ ।
५. गाउँपालिकाको आदर्श वाक्य **कृषि, पर्यटन, उर्जा र पूर्वाधार अन्नपूर्ण समृद्धिको आधार** मा आधारित रहेर मौलिक पहिचान, भाषा संस्कृति, पर्यटन प्रवर्धन र उत्प्रेरणा गर्ने गरी सन्देश मुलक गित एबम् रचनाहरु एवम् बृत्तचित्र तयार गरिनेछ ।
६. संस्कृत अध्ययन अध्यापनको लागि अनौपचारिक कक्षाको व्यवस्था गर्नुका साथै, सबै समुदायमा सञ्चालन हुने पुरोहित पेशालाई अझबढी मर्यादित र आकर्षक बनाउन पहल गरिनेछ ।
७. गाउँपालिकाका भित्र परम्परागत प्राचीन मौलिक भाषा भेषभुषा संस्कृती सहित्य संगित गायन र कला क्षेत्रको पहिचान संरक्षण गर्नका लागि गाउँपालिका स्तरीय **अन्नपूर्ण प्रज्ञा प्रतिष्ठान** गठन तथा परीचालन गरी उल्लेखित क्षेत्रको संरक्षण, जगेर्ना, विकास र प्रवर्धनमा जोड गर्दै पुस्ता हस्तान्तरण र मानविय विकासमा समेत समावेस गरिने वातावरण तयार गरिने छ ।
८. गाउँपालिकाका विकास निर्माण भुगोल पर्यटन साहित्य संस्कृती संगित गायन लगायत सबै क्षेत्रको प्रचारप्रसारका लागि गाउँपालिकाबाट सञ्चार क्षेत्रमा कृयाशिल सञ्चारकर्मीहरुको पहिचान गरी उपयोग संरक्षण सम्मान र प्रोत्साहनका कार्यक्रमहरु निरन्तरता दिइनेछ ।
९. घाटु, सोरठी, कृष्ण चरित्र, हरितालिका तिज, ट्होटे पर्व, छयाडु, सरुन नाच, पुख्यौली नाच, भजन, चुड्का, रत्यौली, उद्यौली, उभौली जस्ता सांस्कृतिक सम्पत्ति तथा परम्परागत पञ्चेबाजा तथा अन्य लोकबाजाहरुको संरक्षणमा जोड दिइनेछ ।
१०. पुरातात्विक महत्वको स्थान र सामग्रीको पहिचान तथा संरक्षण लागि सांस्कृतिक सङ्ग्रहालय स्थापनामा उचित पहल गरिनेछ ।
११. मौलीक संस्कार संस्कृति संरक्षण गर्नका लागि भजन मण्डली पन्चेबाजा स्थापना गरी टोल टोलमा भजन कृतनको संरक्षण गर्ने नीति लिइने छ ।
१२. परम्परागत पानी घट्ट, ढिकी, जाँतोको, कुवा, पोखरी र चौतारी संरक्षण प्रवर्धन गरिनेछ । साथै परम्परागत आरन सुधारका लागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
१३. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका लोककला सहित्य संस्कृती भेषभुषा सहित खेलकुदको प्रदर्शन हुने गरी गाउँपालिका स्तरीय महोत्सव सञ्चालन गरिने छ ।

२.६ खेलकुद

१. गाउँपालिका स्तरीय खेलकुद विकास समिति निर्माण गरी गाउँपालिकामा सञ्चालन हुने सबै प्रकारका खेलकुदका कार्यक्रमहरु र गाउँपालिका भित्रका गठन भएका खेलकुद संघहरुका सबै प्रकारका कार्यक्रमहरु खेलकुद विकास समिति मार्फत सञ्चालन गरिनेछ ।

२. गाउँपालिका भित्र सबै खेलकुदका सामाग्री सहितको खेलकुद सामाग्री सम्बन्धी संग्राहलय निर्माण गरी योग र खेलकुद सहितको प्रशिक्षणका लागि प्रशिक्षण केन्द्र स्थापनाका लागि सम्भाव्यताको अध्ययन गरी प्रशिक्षण केन्द्र निर्माण गर्न पहल गरिने छ ।
३. पालिका भित्र रहेका गठन भएका विभिन्न दखेलकुद संघहरूलाई खेदकुद विकासका लागि सक्रिय गराउनुका साथै पालिका भित्र घान्द्रुकमा निर्माण हुने भनिएको हाइ अल्टिच्युड खेल मैदान निर्माण कार्य अध्ययन गरीने छ साथै मध्यम स्तरीय हाइ अल्टिच्युड खेल मैदान निर्माण सम्भाव्यताको अध्ययन गरीने छ ।
४. खेलकुद विकास समिति मार्फत खेलकुदको विकासका लागि प्रत्येक वडामा वडा स्तरीय एवम पालिका स्तरीय खेलकुद प्रतियोगिता सञ्चालन गरीने छ ।
५. खेलकुदलाई पर्यटनसँग जोड्दै अन्नपूर्ण म्याराथन दौड प्रतियोगिता कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
६. वडास्तरीय र विद्यालयस्तरीय खेलकुद तथा विविध रचनात्मक कार्यक्रम तथा प्रतियोगिताहरूको सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
७. जिल्ला र राष्ट्रियस्तरका खेलाडी उत्पादन गर्न प्रोत्साहन र खेलाडी सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
८. संघ तथा प्रदेश सरकारको सहकार्यमा गाउँपालिका भित्र एक बहुउपयोगी खेलमैदान र एक वडा एक खेल मैदान तथा एक वडा एक व्यायामशाला निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।
९. खेलकुद क्षेत्रको विकासका लागि राष्ट्रपती कप रनिङ शिल्ड प्रतियोगितालाई निरन्तरता दिईनेछ साथै आगामी आर्थिक वर्षमा अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका ११ वटै वडाहरूको सहभागिता हुने गरी पायक पर्ने स्थानमा **अध्यक्ष कप भलिबल/फुटबल प्रतियोगिता** आयोजना गरिने छ ।

२.७ लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण

१. सामाजिक रुपान्तरणका लागि बहुबिवाह बालबिवाह, अनमेल बिबाह घरायसीरूपमा हुने सबै प्रकारका लैङ्गिक हिंसा, लैङ्गिक विभेद र सबै प्रकारका कुरीति एवम् कुसंस्कारको अन्त्य गर्न सचेतनाका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरीनेछ।
२. सबै प्रकारका अपाङ्गता भएका व्यक्तीहरू र गाउँपालिका अन्तर्गतका जेष्ठ नागरीकहरूलाई वितरण गर्दै आएको परिचयपत्र वितरण कार्यलाई निरन्तरता दिदै त्यस्ता व्यक्तीहरूको सामाजिक संरक्षण गरिने छ साथै जेष्ठ नागरीक सम्मान कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।
३. महिलाहरूलाई सामाजिक नेतृत्वमा ल्याउन उत्प्रेरणा र क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ । महिलाहरूको समान पहुँचका लागि सामाजिक संघ –संस्था, उपभोक्ता समितिहरूमा निश्चित प्रतिशतको अनिवार्य उपस्थिति बनाउने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईनेछ ।
४. गाउँपालिकास्तरीय बाल सञ्जाल मार्फत बालबालिका र किशोरकिशोरीको शैक्षिक, बौद्धिक र नेतृत्व विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
५. गरिव, पिछडिएका, दलित, जनजाति महिलाहरूको क्षमता विकास र आय आर्जनमा जोड दिईनेछ । महिलाहरूलाई आय आर्जनसँग जोड्न सीप विकास तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरू संचालन गरिनेछ।

६. घरेलु तथा सबैखाले हिंसामा परेका महिलाहरूलाई हिंसा मुक्त बनाउन नागरिक सचेतना कार्यक्रम संचालन गरी लैङ्गिक हिंसा कोष सञ्चालनमा निरन्तरता सहित हिंसा मुक्त गाउँपालिका घोषणा कार्यक्रमलाई योजनबद्ध रुपमा कार्यान्वयनमा ल्याइनेछ।
७. हिंसामा परेका महिलाहरूलाई कानुनी उपचार र सामाजिक न्यायका लागि कानूनी सचेतनाका साथै महिलाहरूको सशक्तीकरण कार्यक्रम वडास्तरमा निरन्तर सञ्चालन गरिनेछ।
८. आर्थिक, राजनैतिक, सामाजिक रुपले पिछडिएका गरिब विपन्न दलित समुदायका महिलाहरूको क्षमता विकासमा जोड दिदै महिला संजाल मार्फत हुने सशक्तीकरणसम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ।
९. अति विपन्न, असहाय, अनाथ बालबालिका संरक्षण तथा बाल मैत्री कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै बाल कोष स्थापना गरि सो प्रकारका बालबालिकाहरूको शैक्षिक लगायत क्षमता विकासमा कोष परिचालन गरिने छ।
१०. गाउँपालिकाबासी महिलाहरूबीच समन्वय कायम गरी सुमधुर सम्बन्ध स्थापना गर्नको लागि महिलासँग उपाध्यक्ष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
११. गाउँपालिकाका प्रत्येक वडामा बोक्सी कुप्रथा लगायत विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ।
१२. दलित, आदिवासी, जनजाती सिमान्तकृत वर्गहरूको परम्परागत सीप विकास, भेषभुषा, भाषा लिपि तथा
१३. बालबालिका बचाउ, बाल बिकास, बाल सहभागिता र बाल संरक्षणको अधिकारलाई सुनिश्चित गर्दै बालबालिकाको शैक्षिक, बौद्धिक साथै नेतृत्व विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ।
१४. आर्थिक, सामाजिक, भौगोलिक रुपमा पिछडिएका महिलाहरूको लागि आवश्यक क्षमता समानता कायम राख्न पहिलो प्रार्थमिकता दिईनेछ।
१५. अन्नपूर्ण गाउँपालिकामा वितरण गरिएका मध्यम वर्ग (पँहेलो) अपाङ्गता परिचय पत्र प्राप्त गरेका व्यक्तिहरूलाई लक्षित गरि सीपमुलक आयआर्जनका तालिम कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिनेछ। साथै प्रोत्साहन स्वरुप मासिक भत्ताको व्यवस्थाको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
१६. महिला र पुरुष बीच समानता ल्याउन समान कामको लागि समान ज्यालमा पहल गरिनेछ।
१७. बालउद्यान पार्क निर्माण गरि बालप्रतिभा प्रस्फुटन गर्नको लागि बाल प्रतिभा सम्बन्धी विभिन्न कार्यक्रम संचालन गरी गर्नुको साथै बालश्रमुक्त गाउँपालिका घोषणा गरिनेछ।
१८. पूर्ण असक्त अपाङ्गता, रातो र अति असक्त अपाङ्गता निलो अपाङ्गता कार्ड प्राप्त गरेका सेवाग्राहीलाई गाउँपालिकाबाट र वडाबाट लिईने सेवाशुल्कहरूमा सहूलियत प्रदान गरिनेछ।
१९. छोरी र बुहारी दुवै बराबरी नारालाई सार्थक बनाउन बुहारिलाई शैक्षिक र आर्थिक रुपमा सबल बनाउने उद्देश्यका साथ seed money fund मार्फत सीप सिकाईका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरि आर्थिक रुपान्तरण गरिनेछ।
२०. जेष्ठ नागरिक अनुभवका खानी सम्मान गर्ने बसालौ बानी भनाईलाई सार्थकता दिन र अग्रजलाई सम्मान नयाँलाई प्रोत्सान गर्न अन्तरपुस्ता सीप अनुभव हस्तारण कार्यक्रम ल्याईनेछ।
२१. जेष्ठ नागरिकहरूका लागि निशुल्क स्वास्थ्य परिक्षण शिविर संचालन गरिनेछ।
२२. बालमैत्री स्थानीय शासन घोषणा गर्नको लागि क्रमबद्ध कार्यक्रम संचालन गरिनेछ।

२३. अपांगता भएका अवस्था र क्षमताको आधारमा विभिन्न आर्यआर्जन र सहजताका लागि विभिन्न साहायक साहायक सामग्री र पोषण सामग्री वितरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२४. अपांगता भएका व्यक्तिहरु संरक्षक र सरोकार निकाय विच समन्वय कायम गर्नको लागि अन्तरक्रिया कार्यक्रमलाई प्राथमिकता दिईनेछ ।
२५. अपांगता भएका व्यक्तिहरुको लागि स्वास्थ्य परिक्षणको लागि निशुल्क शिविर संचालन गरिनेछन् ।
२६. महिलाहरुलाई स्थानीयवस्तु उत्पादन, पहिचान एवम् विक्री गर्ने कार्यमा जोड दिईनेछ ।
२७. अभिभावकविहिन बालबालिका, गरिब एवम् आर्थिक अवस्था कमजोर भएका विद्यार्थीलाई शैक्षिक सामग्री वितरण कार्यक्रम तथा बालकोषलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
२८. बेरोजगार एकल महिलाहरुलाई आर्थिक रुपमा सबल बनाउनको लागि कृषि लगायत अन्य सीपमुलक कार्यक्रम संचालन र एकल महिलाकोष संचालनमा ल्याईनेछ ।
२९. मजदुर महिला , एकल महिला विधवा महिलाका छोराछोरीलाई आर्थिक साहायता कार्यक्रम साथै छात्रावृत्ति कार्यक्रम ल्याईनेछ ।
३०. बालबालिकाहरुलाई cyber crime , लागुऔषध दुव्यर्सनी सम्बन्धी , बालबिबाह सम्बन्धी सचेतना साथै ICT – कम्प्युटर सम्बन्धी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
३१. महिला सहकारीहरुको सशक्तिकरणका लागि आवश्यक क्षमता विकासका कार्यक्रमहरु सञ्चालनमा ल्याईनेछ।

२.८ युवा तथा रोजगार

१. **पालिका अध्यक्ष** कार्यक्रम संचालन गरिनेछ । युवाहरुलाई स्वरोजगार अवस्था सृजना गरी बिदेशिन रोक्ने अवस्था निर्माणको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
२. गाउँपालिकाको विकास निर्माणका कार्यक्रमहरुमा युवा परीचालन हुने वातावरण तयार गरिने छ । साथै युवाहरुमा सकारात्मक विचारको विकासका लागि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
३. पालिका भित्रका युवाहरुको प्रतिभा पहिचानका लागि पालिका स्तरीय विभिन्न **विधामा अन्नपूर्ण तारा** कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
४. अन्नपूर्ण बहुप्राविधिक शिक्षालयबाट उपलब्ध हुने तालिमहरु युवा लक्षित बनाई मागमा आधारित विभिन्न तालिमहरु सञ्चालन गरी सिप युक्त युवा जनाशक्ति उत्पादन गर्ने कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
५. प्रधानमन्त्री स्वरोजगार कार्यक्रमलाई पालिकाका विकास निर्माण कार्यक्रममा साथै उत्पादन मुलका क्षेत्रमा समेत परीचालन गरिने छ ।
६. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका, रोजगारी गुमाएका युवाहरुलाई उद्यमशीलता विकास गराउन बिउँ पूँजी उपलब्ध गराउने गरी “युवा स्वरोजगार कार्यक्रम” कार्यान्वयन गर्न आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
७. गाउँपालिकामा दर्ता भएका बेरोजगार व्यक्तिलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभूति गर्नका लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना सञ्चालन गरी श्रममुलक आयोजना मार्फत समुदायको विकाससँगै सामाजिक संरक्षणको प्रत्याभूति गराइनेछ ।
८. दक्ष तथा सक्षम जनशक्तिको विकास गरि आन्तरिक रोजगारिको प्रवर्धन गर्न आवश्य सीपमुलक तालिमको पहिचान गरी बेरोजगार व्यक्तिलाई तालिम दिइनेछ ।

९. संघ तथा प्रदेशले ल्याएको रोजगार मुलक कार्यमा अपनत्व कायम गर्दै रोजगारीका क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
१०. आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्न सरोकारवाला निकाय, निजी, सहकारी तथा गैह्र सरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकार्यमा जोड दिइनेछ ।
११. श्रम सम्बन्धलाई प्राथमिकता दिँदै सार्वजनिक पूर्वाधार निर्माण, कृषि, व्यवसायिक उद्योग, वित्तिय क्षेत्रबाट रोजगारी सिर्जना गरिनेछ ।
१२. रोजगार सेवा केन्द्र सञ्चालन तथा व्यवस्थापनलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
१३. युवाहरुको समग्र विकासका लागि गाउँपालिका स्तरिय युवा परिषद गठन सम्बन्धी ऐन तथा कार्यविधि निर्माण गरिनुका साथै युवा परामर्श कार्यक्रम तथा युवा प्रतिभा पहिचान कार्यक्रम जस्ता नविनतम कार्यक्रमहरु संचालन गरिनेछ ।
१४. पालिका स्तरीय योजनाहरुमा रोजगार सेवा केन्द्रमा सुचिकृत बेरोजगारलाई समावेशीको न्युनतम मापदण्ड तोकी श्रमिकलाई सञ्चालित आयोजनामा परिचालन गर्ने सम्बन्धमा आवश्यक व्यवस्था गरिनेछ ।
१५. युवा रोजगारीका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना सञ्चालनलाई शसक्त रुपमा कार्यान्वयन गरिनेछ ।
१६. श्रमको सम्मान, उपयुक्त पारिश्रमिक र सामाजिक संरक्षण सहितको श्रम व्यवस्थापन यस गाउँपालिकाको नीति हुनेछ ।
१७. युवा उद्दमशिलता विकास कोष स्थापना गरी युवाहरुलाई उद्यमशिलता मार्फत रोजगारीको सिर्जना गरिने छ ।
१८. समृद्धिको लागि युवा तथा श्रमिक कार्यदल बनाई समृद्धिका लागि श्रम अभियान संचालन गरिनेछ।
१९. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ । साथै बेरोजगारीहरुको सुचीका आधारमा बजेट विनियोजन गर्ने विधि अपनाइने छ ।
२०. रिटर्नीहरुलाई सीपमूलक तालिम एवं विदेशमा रहेर सिकेको सिपलाई उचित प्रयोग गरिने छ र व्यवसायमा प्रोत्साहन गरिने छ ।
२१. एक घर एक सिप कार्यक्रमलाई शसक्त ढंगले अघि बढाइनेछ ।
२२. विद्यालयमा स्काउट गठन गरी विद्यार्थीहरुमा अनुशासन, परिश्रम गर्ने वातावरण निर्माण गरी विद्यार्थीलाई आत्मवल वढाउदै आत्मनिर्भर बनाउन प्रेरित गरिनेछ ।

प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रम

१. गाउँपालिकामा दर्ता भएका सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुलाई न्यूनतम रोजगारीको प्रत्याभुति गर्नको लागि कामका लागि पारिश्रमिकमा आधारित सामुदायिक आयोजना तथा युवा रुपका लागि रुपान्तरण पहल आयोजना मार्फत समुदायको विकास निर्माण कार्यक्रममा परिचालन गरी रोजगारीको प्रत्याभुति गराइनेछ ।
२. संघ र प्रदेशले ल्याएको रोजगारमुलक कार्यमा अपनत्व कायम गर्दै रोजगारीका क्षेत्र विस्तार गरिनेछ ।
३. आन्तरिक रोजगारी सिर्जना गर्न सरोकारवाला निकाय ,निजी क्षेत्र ,सहकारी तथा गैह्रसरकारी क्षेत्रसँग समन्वय र सहकारीमा जोड दिइनेछ ।
४. प्रधानमन्त्री रोजगार कार्यक्रमलाई प्रभावकारी रुपमा संचालन गरिनेछ ।साथै वडामा बेरोजगार व्यक्तिको संख्याका आधारमा बजेट विनियोजन गर्ने विधि अपनाइने छ ।
५. श्रम रोजगार तथा सामाजिक सुरक्षा मन्त्रालयको निर्देशन अनुसार वैदेशिक रोजगारमा जाने व्यक्तिको व्यक्तिगत श्रम स्वीकृत र पुनः श्रम स्वीकृत फारम online प्रविष्टि कार्य व्यवस्थित रुपमा सञ्चालन गरिनेछ ।

६. बेरोजगार व्यक्तिहरुको तथ्याडक संकलन गर्दा शैक्षिक तथा सिप युक्त बेरोजगार ब्यक्तिहरुको समेत तथ्याडक लिई रोजगारीको प्राप्त गर्नका लागि आवश्यक योजना तय गरिने छ ।
७. गाउँपालिका भित्र रिक्त तथा आवश्यक कर्मचारी पदपुर्ती गर्नु पर्ने भएमा दर्ता भएका सूचिकृत बेरोजगार व्यक्तिहरुमध्ये वाट शैक्षिक दक्षता तथा आवश्यक आधारमा छनौट गरिने कार्यलाई प्राथमिकता दिईने ब्यवस्था गरिने छ ।

२.९ सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रम

१. बैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित, मर्यादित तथा ब्यवस्थित बनाउन थप पहल गरिनेछ । त्यसका लागि सुरक्षित आप्रवासन कार्यक्रमलाई गाउँपालिकाबाट लागत थप गरी ब्यवस्थित बनाइनेछ । अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका बासिन्दालाई बिदेशमा काम लाग्ने खालका सीप तालिम लिएर मात्रै बैदेशिक रोजगारीमा जाने वातावरण तयार गरिनेछ ।
२. बैदेशिक रोजगारीमा जान लागेका र गइसकेकाहरुलाई आफ्नो एक प्रति कागजात घरमै राख्न र बिदेशबाट पठाउन पोत्साहन गर्ने नीति लिइने छ । जसले गर्दा कुनै समस्या परेमा उद्धार, राहत तथा समन्वयमा सहजता हुनेछ ।
३. बैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएका कामदारहरुको सीप पुँजी र प्रबिधिको उच्चतम प्रयोग गरी पालिकाको आर्थिक बृद्धिमा टेवा पुर्याइने छ । उनीहरुको सीप परिक्षण तथा त्यसका लागि आवश्यक कार्यक्रम तथा नीतिको ब्यवस्था गरी पुन एकिकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
४. बैदेशिक रोजगारीको क्रममा आमा वा बाबु गुमाएका परिवारका सन्तानहरुले बैदेशिक रोजगार बोर्डको सचिबालयबाट प्राप्त गर्ने पुर्ण आर्थिक सहायता तथा छात्रवृत्ति सहायता प्राप्त गर्न आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
५. सुरक्षित बैदेशिक रोजगार सम्बन्धि चेतनामुलक होर्डिङ बोर्डहरु तथा ब्यानरहरु बिद्यालयहरु र वडा कार्यालयहरुमा राख्ने कार्यक्रमलाई थप बिस्तार गरी सडक र चोकहरुमा समेत राख्ने ब्यवस्था गरिनेछ ।
६. स्थानीय तहबाट नै श्रम स्वीकृतिको प्रकृयालाई अझै प्रभावकारी र सेवाग्राहीमैत्री बनाइनेछ ।
७. मनोसामाजिक परामर्श कार्यक्रमलाई बिद्यालयका बालबालिकाहरुसम्म पुर्याउने कार्यलाई बिस्तार गरी सबै बिद्यालयहरुमा पुर्याइने छ ।
८. बैदेशिक रोजगारीको क्रममा दुर्घटना तथा मृत्यु भएका कामदारका परिवारको आर्थिक सहायताको लागि आवश्यक सहजीकरण गरिनेछ ।
९. बैदेशिक रोजगारीमा गएका परिवारलाई संचालन गरिएको बित्तिय साक्षरता कक्षालाई थप गरी प्रत्येक समुदाय र घर परिवारसम्म पुर्याइने छ ।
१०. वडा स्तरीय आप्रवासी श्रमिक संजाल गठनलाई बिस्तर गरी गाउँपालिकाका सबै वडाहरुमा पुर्याइने छ ।
११. गाउँपालिकास्तरीय आप्रवासी कामदार संजाललाई थप सशक्तीकरण गरी र उत्पादन र आय आर्जनमा जोडिने छ ।
१२. बैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका ब्यक्तिहरुको निशुल्क सिप परिक्षणको लागि सरोकारवाला निकायहरुसंग समन्वय गरिनेछ ।

१३. बैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने व्यक्तिहरूलाई सिप तालिम लिएर मात्र बैदेशिक रोजगारीमा जाने व्यवस्थाका लागि प्रदेश सरकार र संघीय सरकारसंग समन्वय गरिनेछ ।

३ सुशासन, संस्थागत विकास तथा सेवाप्रवाह

३.१ संस्थागत तथा सुशासन

१. यस गाउँपालिकाबाट प्रवाह गरिने सेवालाई मितव्ययी, प्रभावकारी, उत्तरदायी, पारदर्शी र नतिजामुखी तुल्याउनको लागि आवश्यक संरचनागत र संस्थागत व्यवस्थालाई जनमुखी तुल्याउँदै **नागरिकमैत्री सेवा प्रवाहको** वातावरण सृजना गरिनेछ ।
२. यस गाउँपालिकामा कानुनी शासनको प्रणालीलाई स्थापित गर्नको लागि स्थानीय तहलाई प्रदत्त कानून निर्माण अधिकारभित्र रही संघीय र प्रदेश कानून सँग नबाझिने गरी आवश्यक **कानून तर्जुमा** गरिनेछ ।
३. आगामी आर्थिक वर्षको श्रावण महिना भित्र नीति तथा कार्यक्रम तथा वजेटको कार्यान्वयनको लागि **कार्यान्वयन कार्ययोजना** तथा कात्तिक महिना भित्र आवश्यक पर्ने सबै निर्देशिका, मापदण्ड, कार्यविधि लगायतका कानूनहरू तर्जुमा गरिनेछ ।
४. **“म सेवा गर्छु”** भन्ने नारा सहितको हेलप डेक्स (सेवाग्राही सहायता कक्ष) को व्यवस्थालाई निरन्तरता दिई सेवा प्रवाहलाई सहज तथा प्रभावकारी बनाउन एकद्वार प्रणालीको अवलम्बन गरिनेछ ।
५. सेवा प्रवाहलाई नागरिक मैत्री बनाउनको लागि **मुस्कान सहितको सेवा प्रवाह** (कार्यालयमा प्रवेश तथा वहिर्गमन हुँदा समेत) गरिनेछ ।
६. राष्ट्र र जनता प्रति सम्मान व्यक्त गर्न २०८० साल वैशाख देखि सुरु गरिएको **राष्ट्रिय गान** सहितको कार्यालय सुभारम्भ कार्यलाई अभियानको रूपमा वडास्तरमा समेत विस्तार गरिनेछ ।
७. आगामी आर्थिक वर्षमा गाउँपालिकाको पहिचान समेटिएको छुट्टै **अन्नपूर्ण गान** तयार गरी प्रयोगमा ल्याईनेछ ।
८. आगामी आर्थिक वर्ष देखि प्रत्येक वडाबाट गाउँपालिकाको कार्यालयसम्म सेवा लिन आउने सेवाग्राहीहरूको सहजताको लागि **सार्वजनिक यातायातको व्यवस्था** मिलाउन पहल गरिनेछ ।
९. गाउँपालिका भित्र सञ्चालन हुने सार्वजनिक यातायात भाडा दरमा एकरूपता कायम गर्नको लागि गाउँपालिका भित्र सञ्चालन हुने सबै **सार्वजनिक यातायातको भाडा दर** तोकी कार्यान्वयनमा ल्याउन सहजीकरण गरिनेछ ।
१०. कार्यरत कर्मचारीहरूको कार्य प्रक्रियालाई वैज्ञानिक ढंगले व्यवस्थापन गर्न प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत एवम् सबै कर्मचारीहरू बीच **कार्यसम्पादन करारको सम्झौता** गरी सेवा प्रवाहलाई थप प्रभावकारी एवम् नतिजामुलक बनाइने छ । साथै कर्मचारीको मनोबल उच्च राख्न कर्मचारीको **क्षमता अभिवृद्धि, पुरस्कार, सम्मान र प्रोत्साहन** समेतको व्यवस्था मिलाइने छ । **“Right man in Right place in Right time”** को नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
११. प्रत्येक आर्थिक वर्ष पालिकाबाट सम्पादित कार्य प्रगतिको समिक्षा र चौमासिक रूपमा **सार्वजनिक सुनुवाई** तथा वार्षिक रूपमा **वार्षिक प्रगति समिक्षा र सामाजिक परीक्षण** गरी जनताप्रतिको जवाफदेहिता र उत्तरदायित्व बहन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

१२. जनताको घरदैलोमा सेवा उपलब्ध गराउनका लागि विभिन्न समयमा **घुम्ती सेवा** सञ्चालनलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
१३. गाउँपालिकाको क्षमता विकास योजना कार्यन्वयन मार्फत **कर्मचारी तथा जन-प्रतिनिधीहरूको क्षमता अभिवृद्धि** गरिनेछ ।
१४. गाउँपालिकाका सेवाग्राहीहरूको सम्मान गर्दै नेपाल सरकारको सुशासन सम्बन्धी **“म भ्रष्टाचार गर्दिन, म भ्रष्टाचार हुन दिन्न र जनताका लागि इमान्दार भएर काम गर्नेछु”** भन्ने प्रतिज्ञा सहितको कार्य संस्कृतिको प्रवर्द्धन गर्दै गाउँपालिकाबाट हुने सबै सेवाहरू छिटो, छरितो र भ्रष्टाचार रहित तुल्याउँदै भ्रष्टाचारमा शुन्य सहनशिलता कायम गरिनेछ ।
१५. गाउँपालिकामा कार्यरत कर्मचारीहरूलाई उत्प्रेरित गर्दै उनिहरूको मनोबल उच्च राखी काम प्रतिको प्रतिवद्धता र जवाफदेहिता वनाउँदै नागरिक सेवाको गुणस्तरमा सुधार गर्न समयसापेक्ष रुपमा प्रोत्साहन र **थप सेवा सुविधा** उपलब्ध गराउँदै जाने नीति लिईने छ ।
१६. गाउँपालिका अध्यक्ष/उपाध्यक्ष/वडाध्यक्ष बाट साप्ताहिक, मासिक, त्रैमासिक, अर्धवार्षिक एवं वार्षिक **कार्यप्रगतिको समीक्षा** गरिने छ ।
१७. स्थानीय लोकतन्त्रको सुदृढिकरणमा जोड दिइने छ । प्रमुख मुद्दाहरूमा **राजनैतिक तथा सर्वपक्षीय सहमती र सहकार्य** गरिने छ ।
१८. गाउँपालिका स्थापना दिवस (फागुन २७ गते) लाई विभिन्न कार्यक्रमहरूको साथ **अन्नपूर्ण महोत्सव**को रुपमा मनाईनेछ ।
१९. सेवा प्रवाहलाई व्यवस्थित तथा कार्यालय व्यवस्थापनमा प्रभावकारीता ल्याउनको लागि गाउँपालिका मातहतका कार्यालयहरूको **नियमित अनुगमन तथा निरीक्षण** गरिनेछ । आगामी आर्थिक वर्ष देखि गाउँपालिका अन्तर्गतका सबै वडा कार्यालय, स्वास्थ्य संस्था र माध्यमिक तहका सामुदायिक विद्यालयहरूमा **विधुतिय हाजिरी मेसिन (E-Attendance)** जडान गरिनेछ ।

३.२ न्यायिक समिति

१. गाउँपालिकावासी नागरिकहरूका बिचमा सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्न न्यायिक समितिमा पर्न आएका बिबादहरूको निष्पक्ष र प्रभावकारी निरूपण गर्नका लागि न्यायिक समितिको शसक्तिकरण गर्दै गाउँपालिका अन्तर्गत सूचिकृत मेलमिलापकर्ताहरूलाई सामाजिक सदभाव र मेलमिलाप कायम गर्ने दुरतको रुपमा प्रयोग गरी न्याय सम्पादन गरिनेछ ।
२. न्यायिक समितिको क्षमता अभिवृद्धिका लागि प्रशिक्षण समेतका कार्यक्रम संचालन गरिनेछ ।
३. सबै वडाहरूमा स्थापित वडा मेलमिलाप केन्द्रहरूलाई प्रभावकारी रुपमा अगाडि बढाइनेछ । न्यायिक समिति सदस्य र मेलमिलापकर्ताहरूको क्षमता विकासका लागि पुर्नताजगी तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
४. कानुनी सचेतना र कानुन सम्बन्धी अभिमुखीकरण गर्न आधारभूत र माध्यमिक विद्यालयका विद्यार्थीहरू, टोल सुधार समिति, आमा समूह, युवा क्लवका सदस्यहरूलाई अभिमुखीकरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. न्यायिक समितिको कार्य सम्पादनमा प्रभावकारीता अभिवृद्धि गर्न र थप नविनता ल्याउनका लागी अध्ययन अवलोकन एवं अनुभव आदान प्रदान जस्ता कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।

६. न्यायिक समितिबाट सम्पादन गरिने न्यायिक निरूपण कार्यलाई शिघ्र एवं प्रभावकारी रूपमा सम्पन्न गर्नका लागि न्यायिक इजलासलाई थप व्यवस्थित गर्दै लगिने छ ।
७. स्थानीय मेलमिलाप सम्बन्धी ४८ घण्टे आधारभूत तालिम प्राप्त गरि मेलमिलापकर्ताका रूपमा सूचिकृत भएका तर कार्यसम्पादनका हिसाबले निष्कृत रहेका र अन्य जुनसुकै कारणले गर्दा क्रियाशिल अवस्थामा नरहेका मेलमिलापकर्ताहरूको पुनः नविकरण गरिने छैन भने त्यस्तो स्थानमा नयाँ मेलमिलापकर्ताहरू छनोट गरि तालिम दिने र निजहरू मार्फत न्यायिक निरूपणको कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा सम्पादन गर्ने नीति लिइने छ ।

३.३ सूचना तथा संचार प्रविधि

१. सेवा प्रवाहलाई प्रभावकारी बनाउने उद्देश्यले विकास गर्नुपर्ने अनलाईन सफ्टवेयरहरूको प्रयोगको हकमा सञ्चार तथा सूचना प्रविधि मन्त्रालय, सूचना प्रविधि विभाग लगायत अन्य संघीय मन्त्रालयबाट उपलब्ध गराइएका सफ्टवेयरहरूको प्रयोगलाई प्रथमिकता दिइनेछ र मन्त्रालयमार्फत उपलब्ध नभएका तर गाउँपालिकाको लागि अति आवश्यक भएको खण्डमा मात्र तेस्रो पक्षको सफ्टवेयरहरू सूचना प्रविधि मन्त्रालय, सूचना प्रविधि विभागको प्रत्यक्ष निगरानीमा हुने गरि प्रयोगमा ल्याइनेछ।
२. प्रविधिको प्रयोगमार्फत पर्यटन क्षेत्रलाई थप प्रभावकारी बनाउन पर्यटकीय गन्तव्यहरू र पदमार्गहरूमा वास्तविक समयमा (real time) मौसमको पूर्व जानकारी दिने तथा पर्यटकको गन्तव्यमा आवासको उपलब्धता र साँस्कृतिक कार्यक्रमहरूको बारेमा हाल सञ्चालनमा रहेको पर्यटकीय पोर्टल, visit Annapurna मार्फत जानकारी गराउने गरि पोर्टलको अध्ययन गरिनेछ।
३. पर्यटकहरूको अनुभव र पृष्ठपोषण प्राप्त गर्ने, पर्यटकीय गन्तव्यहरूको गतिविधिको तथ्याङ्क संकलन गर्ने अनलाईन प्रणाली विकास गरि पर्यटन क्षेत्रको अध्ययन अनुसन्धान कार्यलाई थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
४. विभिन्न पर्यटकीय क्षेत्रहरूमा गुणस्तरीय इन्टरनेट सेवाको विस्तार तथा मोबाइल नेटवर्क कभरेजको पहुँच बृद्धिको लागि इन्टरनेट सेवा प्रदायक संस्था तथा दुरसञ्चार सेवा प्रदायक संस्थासँग सहकार्य गरिनेछ।
५. सेवा प्रवाहलाई सरल र सहज बनाउन सेवा र सेवाग्राहीबिचको दूरीलाई कम गर्न गाउँपालिकालाई प्रविधिमैत्री बनाउन प्रयोगकर्तामैत्री प्रविधिको विकासलाई जोड दिई आवश्यक सफ्टवेयर प्रणालीको विकास गरिनेछ र हाल सञ्चालनमा रहेको सफ्टवेयर प्रणालीलाई निरन्तरता दिइनेछ।
६. अनलाईन गुनासो प्रणालीलाई थप व्यवस्थित, आमजनताको पहुँचमा वृद्धि गरिनेछ।
७. सूचना प्रविधिको प्रयोगलाई जोड दिदै सेवाग्राही सहायता कक्षमा टचस्क्रीन डिजिटल डिस्प्ले बोर्डको व्यवस्था गरिनेछ जसमा गाउँपालिकाको वेबसाइट सहित नागरिक वडापत्र समेत हेर्न सकिने छ। यसलाई क्रमसः वडास्तरमा पनि विस्तार गरिनेछ।
८. इन्टरनेट पहुँच नपुगेका कार्यालयहरू र विद्यालयहरूमा इन्टरनेट सेवा विस्तार गरिनेछ। र आवश्यकताको आधारमा वैकल्पिक विद्युत आपूर्तिको समेत व्यवस्था गरिनेछ।
९. भविष्यका कर्णधार, विद्यालयमा अध्ययनरत विद्यार्थीहरूको विज्ञान र प्रविधि सम्बन्धि ज्ञान सीप र क्षमताको उजागर गरि उनिहरूको नविनतम सोच, आविस्कार गर्ने क्षमता, ज्ञान र सीपलाई प्रस्फुटन हुने वातावरण सिर्जना गर्ने उद्देश्यले सामुदायीक विद्यालय नवप्रवर्तन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।

३.४ राजस्व

- १) गाउँपालिकालाई आर्थिक रूपमा समृद्ध एवम् आत्मनिर्भर बनाउन राजस्वका सबै संभावना र क्षेत्रहरुको खोजी गर्दै प्रगतिशील र समतामूलक ढंगले कर तथा सेवा शुल्कका दरहरु निर्धारण गरिनेछ ।
- २) गाउँपालिका भित्र ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा, दहत्तर बहत्तर लगायतको बिक्री तथा निकासी प्रणालीलाई व्यवस्थित तुल्याउन सम्भाव्य सबै क्षेत्रहरुलाई करको दायरामा ल्याइनेछ । साथै यस गाउँपालिका अन्तर्गत सञ्चालित हाइड्रोपावर कम्पनीहरुले उपयोग गर्ने नदीजन्य तथा अन्य प्राकृतिक स्रोत सामग्रीहरुको उपयोग गरे बापतको कर गाउँपालिकाको आर्थिक ऐनमा व्यवस्था भए बमोजिमको दरमा असुली गर्नको लागि आवश्यक पहल गरिनेछ ।
- ३) अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, एकल तथा विधवा महिलाहरुलाई जुनसुकै प्रकारको व्यवसाय सञ्चालन गर्दा व्यवसाय दर्ता करमा ५० प्रतिशत छुट दिइनेछ ।
- ४) गाउँपालिका अन्तर्गतका करदाताहरुलाई प्रोत्साहन गर्ने वातावरणका साथ सबैभन्दा बढी कर तिर्ने **करदातालाई सम्मान** गरिनेछ । समयमा कर नतिर्नेलाई थप जरिवाना गर्दै लामो समय कर नतिरी अटेर गर्नेलाई गाउँपालिकाले नियमानुसार कानुनी दायरामा ल्याइनेछ ।
- ५) राजस्व प्रशासनको प्रभावकारिताको लागि आवश्यक कार्यविधि, निर्देशिका र मापदण्ड बनाई लागू गरिनेछ । अन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई थप सशक्त र प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ६) “अन्नपूर्ण समृद्धिको लागि नियमित तिरौं कर: तिरेको कर विकास मार्फत फर्किन्छ घर घर” मान्यताका साथ प्रत्येक वर्ष सबै वडामा करदाता शिक्षा कार्यक्रम तथा घुम्ती कर सङ्कलन सप्ताह अभियानका रूपमा सञ्चालन गरिनेछ ।
- ७) घरमै बसेर इसेवा, कनेक्ट आइपिएस, क्यु आर कोड मार्फत कर तिर्न सकिने ब्यबस्थालाई टोल टोलमा अभियान संचालन मार्फत थप प्रभावकारी बनाइनेछ ।
- ८) गाउँपालिका भित्र भाडा प्रयोजनका लागि प्रयोग भएका सवै भवनहरुलाई आर्थिक ऐनमा भएको व्यवस्था बमोजिम वहाल करको दायरामा ल्याई घर वहाल करलाई व्यवस्थित गर्न विशेष पहल गरिनेछ ।
- ९) गाउँपालिका भित्र संकलन भएका कवाडी सामग्रीहरुलाई व्यवस्थित गरी सरसफाईमा जोड दिन ठेक्का प्रकृया अवलम्बन गरी करको दायरामा ल्याइनेछ ।
- १०) राजस्व सुधार कार्य योजना कार्यान्वयन मार्फत करको दर यथावत राखी दायराहरु वृद्धि गर्दै लगिनेछ ।

३.५ अन्तर पालिका भगिनी सम्बन्ध

देश भित्रका विभिन्न पालिकाहरु सँग समन्वय, सहकार्य गरी भौतिक पूर्वाधार, फोहोर मैला व्यवस्थापन, कृषि उत्पादन, बजारीकरणका निम्ति भगिनी सम्बन्ध अगाडि बढाइनेछ ।

३.६ गै.स.स, निजि क्षेत्र

१. यस गाउँपालिकाभित्र सञ्चालन भएका राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय सामुदायिक एवमं गैर सरकारी संस्थाहरूसँग सामाजिक विकासमा साझेदारी गर्दै ती संस्थाहरूलाई जवाफदेही र मर्यादित, पारदर्शि र व्यवस्थित रूपमा परिचालन गर्न **NGO डेस्क** स्थापना गरी सबै कार्यक्रमहरूलाई गाउँपालिका मातहतमा ल्याइनेछ ।
२. गाउँपालिका सँग विकास र जनसेवामा साझेदारी गर्न चाहने राष्ट्रिय, अन्तराष्ट्रिय, गै.स.स. सँगको सहकार्यलाई उच्च प्राथमिकता दिई स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐनमा भएको व्यवस्था समेतका आधारमा विकास गतिविधिमा गै.स.स. सँग सहकार्य गरिने छ । साथै अनुभव आदानप्रदान, असल सिकाई अवलम्बन गर्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भगिनी सम्बन्ध कायम गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
३. विकासमा सार्वजनिक निजि साझेदारी नीतिलाई वास्तविक कार्यनीतिमा परिणत गरिने छ, विकास निर्माणमा जनसहभागिता र निजि क्षेत्रको भूमिका समेत स्थापित गर्दै लगिनेछ ।

४ पूर्वाधार विकास

४.१ सडक पूर्वाधार

१. एक गाउँ एक सडक निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिई अधुरा रहेका सडक ट्रयाकहरूको पूर्णताका साथै गाउँपालिका केन्द्र एवम् मध्य पहाडी लोकमार्ग देखि वडा केन्द्रहरू जोड्ने रणनीतिक महत्वका सडकहरू स्तरोन्नती गरी बाह्रै महिना सञ्चालन हुने अवस्थामा ल्याइने छ ।
२. सडक निर्माण र स्तरोन्नती गर्दा रणनीतिक महत्वका सडकहरू खास गरी ग्रामिण यातायात गुर्योजना अनुसार क,ख र ग श्रेणीका सडकहरूलाई प्राथमिकताका आधारमा रकम विनियोजन गरी अत्यावश्यक बाहेक नयाँ ट्रयाकहरू नखोल्ने र हाल रहेका सडकहरूको स्थायी पक्की संरचनाहरू निर्माण र स्तरोन्नतीमा जोड दिइने छ । सडक निर्माण गर्दा Bio Engineering लाई समेत प्राथमिकता दिइनेछ ।
३. स्थानीय सडक यातायात सञ्चालनका लागि सहज र सरल पुर्याउन पालिकाभित्रका गाउँ/टोल/बस्तीहरू जोड्ने सडकहरूमा दिर्घकालीन रूपमा हुन सक्ने सवारी चापको गहिरो अध्ययन गरी सडकहरूको मापदण्ड (Right of the way) तोकिनेछ र सो अनुसार साँघुरा सडक चोक एवमं घुम्तीहरूको विस्तार गर्नुका साथै सडकको राष्ट्रिय मापदण्ड र स्थानीय मापदण्ड पूर्ण रूपमा पालना गराइनेछ । नियमित रूपमा सुचारु गर्नको लागि सडक मर्मतको लागि कोष खडा गरिनेछ । साथै सडक हेरालु मार्फत नाला सरसफाई एवम मर्मतको काम नियमित गराइनेछ ।
४. मध्यपहाडी लोकमार्ग सम्मको आवागमनलाई बर्षादको समयमा समेत नियमित रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि सडक मर्मत सम्भार कोषको स्थापना गरी यही कोष मार्फत लिंक रोडको रूपमा रहेका कमजोर सडकहरूको नियमित र अद्यावधिक मर्मत सम्भारको व्यवस्था मिलाइनेछ । यसको लागि सम्भाव्य स्थानहरूमा सडक मर्मत सम्भार शुल्कलाई प्रयोगमा ल्याइनेछ ।

५. अन्नपूर्ण गाउँपालिकाका सबै वडाहरूलाई जोड्ने गरी प्रस्ताव गरीएको अन्नपूर्ण बृहद चक्रपथ सडक निर्माण आयोजनालाई यस गाउँपालिकाको गौरवको आयोजनाको रूपमा सञ्चालन गरिनेछ । चक्रपथ अन्तर्गत पर्ने सडकका कठिन घुम्ती र हिलो भईरहने सडक खण्डलाई प्राथमिकता दिई यातायातलाई १२ महिना सहज बनाईनेछ ।
६. पालिका भित्र पर्ने खोला तथा खोल्साहरूमा पक्की मोटरेबल पुल आवश्यक रहेका सम्भाव्य क्षेत्रमा पक्की पुल निर्माणका लागि यस वर्ष डिपिआर तयार गरी प्रदेश सरकार र सङ्घीय सरकारसँगको समन्वयमा अन्य आवश्यक प्रकृयाहरू अगाडि बढाइनेछ । संधिय सरकार बाट हस्तान्तरण भएका पुल हरूको मर्मत सम्भार गरिने छ ।
७. सवारी चाप रहने स्थानीय सडकहरूको नियमित मर्मत सुधारको लागि स्थानीय सडक मर्मत सुधार सवारी कर लिइने नीति अवलम्बन गरिनेछ ।
८. हाइवे झोबांग, लुएरा पुरानो गाउँ गैराथोक झारकोट, काफलबोट, उल्लेरी कृषि सडकको रूपमा स्तरोन्नतीको निम्ति पहल गरिनेछ ।
९. पोखरा बागलुङ बसपार्क देखि सराङकोट,कास्कीकोट , सिम्पाली सेराचौर,पाउदुर हुँदै सल्यान जोड्ने कृषि सडकको स्तरोन्नतीको निम्ति पहल गरिनेछ ।
१०. १० लाख माथिको योजना अनिवार्य रूपमा E-bidding गरिने छ ।
११. स्थानीय श्रममा आधारित सडक निर्माणलाई प्राथमिकता दिइने छ । पालिका भित्रका विकास आयोजनाहरूमा अत्यावश्यक बाहेक डोजरको प्रयोग गरिने छैन ।

४.२ भवन आवास तथा सहरी विकास

१. गाउँपालिका भित्र निर्माणाधिन संरचनाहरूलाई व्यवस्थित गर्नका लागि भवन निर्माण तथा योजना मापदण्ड २०७२ को अधिनमा घर नक्सा पास गर्नुपर्ने व्यवस्थालाई कडाइका साथ कार्यान्वयन गरिने छ ।
२. गाउँपालिका केन्द्र भवन निर्माण र अधुरा वडा कार्यालयका भवनहरू निर्माण कार्यलाई निरन्तरता दिईनेछ । सङ्घीय र प्रदेश सरकारको समन्वयमा गाउँपालिकाको प्रशासनीक भवन र प्रहरी चौकी भवन सम्पन्न गरिने छ । साथै श्रोतको पहिचान गरी उपयुक्त स्थानमा जग्गा व्यवस्थापन गरी पालिका स्तरिय बहुउद्देश्यीय भवन निर्माण गर्ने नीतिलाई अङ्गिकार गरिने छ ।
३. गाउँपालिका भित्रका मुख्य बजार केन्द्रको रूपमा रहेका नागँडाडा, काँडे, लुम्ले, नयाँपूल, बिरेठाँटी, घान्द्रुक, तिखेदुङ्गा लगायतका स्थानहरू विस्तारै शहरीकरण तर्फ उन्मुख रहेकाले सो क्षेत्रहरूमा संघ तथा प्रदेश सरकार संगको समन्वय तथा स्थानीय समुदायको सहभागितामा शहरी सेवा सुविधारहरू विस्तार गरिने छ । साथै मध्यपहाडी लोकमार्ग एवमं उल्लेखित सहरी क्षेत्र लगायतका क्षेत्रहरूमा सडक सौर्य बत्ती जडान, घुम्तीमा Turning Mirror, Road Safety Sign राख्ने, सार्वजनिक शौचालय निर्माण गर्ने र आवश्यक स्थानमा यात्रु प्रतिकक्षालय निर्माण कार्यलाई सुरुवात गर्ने नीति लिईनेछ ।
४. गाउँपालिकाबाट निर्माण गरिने भवन लगायतका भौतिक संरचनाहरू लैंगिक, बालिबालिका तथा अपाङ्गमैत्री र भुकम्प प्रतिरोधी बनाउनुका साथै भवन आचारसंहिताको परिपालना गरिनेछ ।

५. सामुदायिक भवनहरू निर्माण गर्दा प्रत्येक वडाहरूमा त्यहाँ क्रियाशिल टोल विकास समिति, आमा समूह, युवा क्लब लगायतका विभिन्न संघसंस्थाहरूले आ-आफ्नो छुट्टाछुट्टै भवन निर्माण नगरी एकिकृत रूपमा बहुउद्देश्यीय प्रयोजनका लागि उपयोग गर्ने र समूहगत आर्थिक सामाजिक गतिविधि सञ्चालन गर्ने गरी निर्माण गर्ने नीतिलाई अङ्गिकार गरिनेछ ।
६. पूर्वाधार संरचनाहरू निर्माण गर्दा गुणस्तरीयता कायम गर्नुका साथै समयमै निर्माण कार्य सम्पन्न गर्नका लागि स्थानीय श्रममा आधारित निर्माणका कामहरू उपभोक्ता समिति मार्फत गर्ने र ठुला संरचनाहरू निर्माण गर्दा ठेक्का प्रकृयाबाट निर्माण गरिने नीतिलाई अङ्गिकार गरिनेछ ।
७. भौतिक पूर्वाधार अभाव भएका विद्यालयहरूको भवन निर्माण लगायतका पूर्वाधार संरचनाहरू (शौचालय, पुस्तकालय, छात्रछात्रावास, कम्पाउण्डिङ, खेलमैदान) को निर्माण कार्यलाई सङ्घ, प्रदेश र अन्य दातृ निकायहरूसँगको सहकार्यमा निरन्तर अगाडि बढाइनेछ । माछापुच्छ्रे मा.वि. को नमुना विद्यालय अन्तर्गत पूर्वाधार संरचनाहरू निर्माणको लागि विगत वर्ष देखिको कार्यलाई निरन्तर रूपमा अगाडि बढाउँदै नमुना विद्यालयको अवधारणालाई पूर्णता दिईनेछ ।
८. जनतामा आधारभूत तथा विशेष स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गर्नका लागि गाउँपालिकाभित्र १५ शैयाको अस्पताल र आवश्यक स्वास्थ्य चौकी भवनहरू, आधारभूत स्वास्थ्य सेवा केन्द्रका भवनहरू र खोप केन्द्र भवन निर्माण कार्यलाई संघ र प्रदेश सरकारको समन्वयमा प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइनेछ ।
९. भौगोलिक विकटता र छरिएर रहेका बस्तीका कारण विकास निर्माण र सेवा प्रवाह दुबै खर्चिलो र प्रभावकारी हुन नसकेको हुँदा छरिएर रहेको बस्तीलाई एकिकृत गर्न सम्भाव्य स्थानहरूमा गण्डकी प्रदेशसँगको समन्वयमा एकिकृत बस्तीविकास योजना प्रारम्भ गरिने छ ।

४.३ जलश्रोत तथा सिंचाई

१. सिंचाई परियोजनाहरूमा सोलार लिफ्टिङको सम्भाव्यता अध्ययन गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका भित्रको जलश्रोतको उपयोगबाट जलविद्युतको संभावनालाई उजागर गर्नका लागि लगानीकर्ताहरूलाई उपयुक्त स्थानहरूमा हाइड्रोपावर सञ्चालनमा आकर्षित गर्ने र एक मेगावाट सम्मको जलविद्युत उत्पादन गर्न उपयुक्त स्थानहरूमा संयुक्त लगानीमा साना जलविद्युत आयोजनाहरू प्राथमिकताका साथ सञ्चालन गर्ने नीति अङ्गिकार गरिनेछ ।
३. उत्पादन र उत्पादकत्व अभिवृद्धि गरी जनताको आर्थिक सामाजिक अवस्थामा सुदृढिकरणका लागि पालिका अन्तर्गत खेतीयोग्य जमिनमा सिंचाई सुविधा उपलब्ध गराउन साना, मझौला र ठूला सिंचाई आयोजनाहरू सञ्चालन गरिने छ । साना स्तरका सिंचाई आयोजनाहरू गाउँपालिकाबाट नै निर्माण गरिने र मझौला तथा ठुला स्तरका सिंचाई आयोजनाहरू प्रदेश र सङ्घीय सरकारको समन्वयमा सम्पन्न गरी सिंचित भूमिमा उत्पादनमुखी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

४.४ विद्युत तथा संचार

१. विद्युत प्रसारण लाइनको केन्द्रीय लाइनमा आवद्ध हुन बाँकी वडा एवम् टोलहरूलाई केन्द्रीय प्रसारण लाइनमा आवद्ध गराउनका साथै विद्युतको पहुँच पुग्न नसकेका घर परिवारहरूलाई विद्युत सेवामा आवद्ध गराइनेछ । साथै प्रदेश सरकार तथा नेपाल विद्युत प्राधिकरणको समन्वयमा यस गाउँपालिका भित्र रहेका पुराना जिर्ण काठे पोलहरूलाई फलामे पोलद्वारा विस्थापित गरिनेछ ।

२. यस गाउँपालिकाका सबै गाउँ टोल बस्तीसम्म संचार क्षेत्रको बिस्तार गरिनेछ । टेलिफोन नेटवर्क सेवा प्रभावकारी हुन नसकेका क्षेत्रहरूमा नेपाल टेलिकम लगायतका सम्बन्धित निकायहरूसँग समन्वय गरी टेलिफोन सेवा प्रभावकारी बनाइनेछ ।
३. उज्यालो अन्नपूर्णको लागि नेपाल विद्युत प्राधिकरणको समन्वयमा अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्रका सम्पूर्ण घर परिवारको विद्युतिकरणमा जोड दिइने छ । जनताको समेत लगानीमा साना जलविद्युत तथा वैकल्पिक उर्जा उत्पादन आयोजना सञ्चालन गर्ने नीति अवलम्बन गरिने छ ।

४.५ अन्य पूर्वाधार बिकास

१. हाम्रो वडा हामी बनाउछौं भन्ने अभियान वडा वडामा संचालन गरिनेछ ।
२. गाउँपालिका अन्तर्गत निर्माण हुने ठुला आयोजनाहरूको कार्यान्वयन अगाडि सम्भाव्यता अध्ययन एवम वातावरणीय प्रभावको समेत अध्ययन एवम विश्लेषण गरी मोटेरेबल पूलहरू तथा ठुला संरचना भवन एवम पार्कहरू निर्माण गर्दा विस्तृत परियोजना प्रतिवेदन (DPR) तयार गरी सोको आधारमा मात्र निर्माण कार्य अगाडि बढाइनेछ ।
३. ग्रामिण क्षेत्रका गाउँ बस्ती हुँदै खेत जंगल जोड्ने परम्परागत गोरेटो, घोडेटो लगायतका सिन्दीबाटारहरू र पर्यटकीय क्षेत्रका पदमार्गहरूलाई परम्परागत पहिचान गरी नयाँ निर्माण एवम मर्मत सम्भार गरी स्तरोन्नती गरिनेछ ।
४. गाउँपालिका एवम संघ र प्रदेश सरकारको साझेदारीमा यस गाउँपालिका भित्रका आवश्यक स्थानहरूमा झोलुङ्गे पूल निर्माणलाई उच्च प्राथमिकता दिई आगामी दुई बर्ष भित्रमा आवश्यक निर्माण गरिनेछ । साथै उक्त झोलुङ्गेपूलहरू मर्मत सम्भार कोष निर्माण गर्ने नीति लिईनेछ । साथै यस आ.ब.मा सम्झौता गर्न बाँकी झो.पु.लाई आगामी आ.ब.मा सम्झौता गरी निर्माण प्रकृया अगाडी बढाइने छ ।
५. खण्डीकृत र टुक्रे जग्गाको कारणले कृषिमा आधुनिकरण र यान्त्रीकरणमा समस्या भई व्यवसायिक कृषि प्रणाली अवलम्बन गर्न कठिनाई भएकोले गाउँपालिका भित्र सम्भाव्य स्थानहरूमा प्रदेश सँगको सहलगानीमा कृषि सडक तथा जग्गा चक्लाबन्दी विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
६. यस गाउँपालिकाको क्षेत्रगत विशेषताका आधारमा आवश्यक पूर्वाधार संचरनाहरू निर्माण गरी ग्रामिण क्षेत्रलाई आकर्षण केन्द्रको रूपमा विकास गर्दै बसाईसराईलाई नियन्त्रण गर्ने र बस्न योग्य बस्तीको रूपमा विकास गरिनेछ ।
७. अन्नपूर्ण चक्रिय पैदल मार्गको संघ तथा प्रदेश सरकारको साझेदारीमा निर्माण कार्यलाई अगाडि बढाई पर्यटक आकर्षणमा जोड दिइनेछ ।
८. गाउँपालिकाका विकास आयोजनाहरूमा अधिकतम जनसहभागिता गराउने नीति अवलम्बन गरिने छ ।
९. यान्त्रिक पुलको सार्वजनिक निजी साझेदारीमा पूर्वाधार निर्माणको प्रकृया अगाडी बढाइने छ ।
१०. झिनु तथा अन्य स्थानमा रहेको तातोपानी कुण्डलाई ब्यबस्थित गर्न पूर्वाधार निर्माण गर्ने प्रकृया अगाडी बढाइने छ ।

५ वन, वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन

१. गाउँपालिका अन्तर्गत क्रियाशिल विभिन्न सरोकारवाला निकाय एवं संघ संस्थाहरूसँगको सहकार्यमा वन तथा वातावरणको संरक्षण र यसको सदुपयोगमा टेवा पुग्ने गरि जैविक विविधताको संरक्षण, जलवायु परिवर्तन अनुकुल तथा गरीब र विपन्न वर्गको आय आर्जन एवं जिविकोपार्जनमा मद्दत पुग्ने खालका

- कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिइने छ । साथै USAID जल जंगल परियोजनासँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
२. बन जंगलको संरक्षण गर्न र अवैध रुपमा हुने बनजंगलको फाँडनी तथा वन डढेलो जस्ता अवाञ्छित गतिविधिलाई स्थानीय समुदाय, सामुदायिक बन उपभोक्ता समिति, संरक्षणकर्मी अन्य संघसंस्थाहरु, टोल विकास संस्था, सुरक्षा निकाय, लगाएत अन्य सरोकारवाला हरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा रोकथाम तथा नियन्त्रण गरिनेछ ।
 ३. यस गाउँपालिकाको अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना अन्तर्गत पर्ने वडाहरुको हकमा प्राकृतिक श्रोत सम्पदा एवं वन पैदावरको परिचालन र उपयोगलाई ब्यवहारिक र थप सहज बनाउनका लागि आयोजनासँगको सहकार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
 ४. विश्वकै प्रशिद्ध पर्यटकिय क्षेत्रको रुपमा रहेको अन्नपूर्ण आधार शिविरमा हुने हेलिकप्टर उडान र अवतरणका क्रममा त्यस क्षेत्रमा हुनसक्ने ध्वनी प्रदुषण एवं हिमाली क्षेत्रमा पर्नजाने नकरात्मक वातावरणिय असरलाई न्युनिकरण गर्नका लागि र संरक्षित बन्धजन्तुमा पर्नजाने असरलाई समेत मध्येनजर गर्दै उक्त क्षेत्रमा हुने पर्यटकिय हेलिकप्टर उडानलाई ब्यवस्थित तथा पूर्वानुमानयोग्य बनाउँदै लगिने छ ।
 ५. अन्नपूर्ण गाउँपालिका वडा नं. ११ को भौगोलिक विकटता र पर्यटकिय गतिविधिलाई समेत मध्येनजर गरि हिमाली क्षेत्रमा सडक सञ्जाल विस्तार गर्दा हुनसक्ने बाढी पहिरोको जोखिम, बनजंगलको विनास र वातावरणीय असर कम गरि पर्यटन प्रवर्धन र वडा कार्यलयमा आवत जावत गर्ने सेवाग्राहीको सुविधामा समेत थप टेवा पुग्ने गरि उक्त वडाको कार्यालय रहेको स्थान उरी र ताउलुँ जोड्ने वातारण मैत्री यान्त्रिक पुल निर्माण कार्यलाई तात्त्विक निष्कर्षमा पुर्याउन लागि आवश्यक पहल गरिने छ ।
 ६. जलवायु परिवर्तनका कारण अन्नपूर्ण आधार शिविर क्षेत्रमा अत्याधिक हिमपात एवं हिम पहिरो जस्ता घटनाका कारण पर्यटकहरुले भोग्न परिरहेको उच्च जोखिमको न्युनिकरण एवं ब्यवस्थापनका लागि जलवायु एवं मौसम सम्बन्धी पूर्व सुचना प्रणाली जडान गर्ने कार्यका लागि जल तथा मौसम बिज्ञान विभागसँगको समन्वयमा आवश्यक कार्यको थालनी गरिने छ ।
 ७. गाउँपालिका अन्तर्गतका पुरातात्विक महत्वका मठ, मन्दिर, पाटी, पौवा, कुवा, चौतारी, पोखरी, विश्राम स्थलहरु र त्यसको महत्वसँग जोडिएका रूख विरूवाहरुको संरक्षण गर्दै यस्ता स्थानहरुमा वर, पिपल, पैयुँ, समी जस्ता विरूवाहरु रोप्नुका साथै सडक वरीपरी एवं अन्य जोखिमयुक्त स्थानहरुमा हुनसक्ने भूक्षय/पहिरोको नियन्त्रण गर्न र पार्क, विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी, विश्रामस्थल लगाएतका सार्वजनिक स्थानहरुको शौन्दर्यीकरण सहित पर्यावरणीय सन्तुलन कायम राख्नका लागि हरियाली प्रवर्धन कार्यक्रम सञ्चालनमा जोड दिइनेछ ।
 ८. गाउँपालिका भित्र हुने सबै खालका बिकास निर्माणका कार्यहरु गर्दा वातावरणीय पक्षलाई बिशेष ध्यान दिइनेछ । साथै फेवाताल जलाधार क्षेत्रको संरक्षणका लागि तत् तत् स्थानहरुमा हुने अवैध उत्खनन् कार्यलाई निरुत्साहित गर्दै सम्बन्धित क्षेत्रका स्थानीय बासीन्दाहरु समेतको सहभागीतामा बाढी पहिरोको रोकथाम गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
 ९. गाउँपालिका भित्र प्रयोगबिहिन अबस्थामा रहेका ढुङ्गा, गिट्टी, बालुवा लगायतका प्राकृतिक स्रोतको उच्चतम प्रयोगका लागि IEE, EIA जस्ता वातावरणिय प्रभाव मुल्याङ्कन लगायतका कानुनी प्रकृया पुरा गरी पूर्ण उपयोग गर्ने नीति लिइनेछ ।
 १०. गाउँपालिकालाई स्वच्छ, सफा एवं वातावरण मैत्री बनाउनका लागि 'polluter pays' (जसले फोहोर गछ उसैले कर तिर्छ) नीति अबलम्बन गरिने छ । स्थानीय टोल विकास संस्था र गैर सरकारी

- संस्थाहरुको समेत परिचालन गरी “सफा सुन्दर र हराभरा गाउँपालिका” अभियानलाई प्रभावकारी बनाइने छ । घरेलु फोहर मैला व्यवस्थापनका लागि चेतनामूलक कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।
११. गाउँपालिका क्षेत्र भित्र प्रवेश गर्ने वा यस गाउँपालिका क्षेत्र भएर गुड्ने हरेक चारपांग्रे सवारीमा अनिवार्य रुपमा डष्टविनको व्यवस्था गर्न लगाइने छ । पोखरा-बाग्लुङ राजमार्गमा गुड्ने सवारी साधनबाट यात्रुहरुले कुनैपनि प्रकारको फोहोर सडक किनारामा फाल्ने कुरालाई पूर्णतः निषेध गरिने छ भने सडकको शुरु तथा अन्तिम विन्दु एवं अन्य महत्वपूर्ण स्थानहरुमा सरसफाई सम्बन्धि जानकारीमुलक होडिड बोडको व्यवस्था गरिने छ ।
 १२. मानिसहरु बढि आवतजावत हुने स्थानहरुमा र सडकको किनारामा हुने खुल्ला दिसा पिसाव अन्त्यका लागि उपयुक्त स्थानमा सवारी रोक्न लगाउने तथा सार्वजनिक शौचालयको निर्माण र प्रयोगमा ध्यान दिइनेछ भने बिशेष गरि पर्यटकिय क्षेत्रको सरसफाई तथा फोहोरमैला व्यवस्थापनका लागी अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (ACAP) सँगको समन्वय र सहकार्यमा जोड दिइने छ ।
 १३. गाउँपालिका भित्रका हरेक घर, पसल, होटल, व्यवसायबाट निस्कने ठोस फोहोरमैलाको दिगो व्यवस्थापन गर्न ल्यान्डफिल साइडको निर्माणका लागी उपयुक्त स्थानको पहिचान एवं खोजी गरि आवश्यक कार्य अगाडी बढाइने छ ।
 १४. गाउँपालिका क्षेत्रभित्र रहेको जडिबुटीको प्रचुर सम्भावनाको उपयोग गर्दै जडिबुटीको उत्पादन तथा संकलन मार्फत बेरोजगार एवं निम्न आर्थिक अवस्था भएका स्थानीय बासिन्दाहरुको आय आर्जन र जिवनस्तर उकास्न सहयोग पुर्याउने सोचका साथ अन्नपूर्ण संरक्षण क्षेत्र आयोजना (ACAP) लगाएतका सरोकारवाला संघ संस्थाहरुसँगको सहकार्यमा जोड दिइने छ ।
 १५. बिपद व्यवस्थापन कोषमा पर्याप्त बजेटको व्यवस्था गरी विपद प्रतिकार्यका पूर्वतयारी, खोज, उद्धार, राहत र पुर्नस्थापना गरिनेछ भने तत्काल उद्धार र राहतका लागी विपद व्यवस्थापन कोषमा वडा समितिहरुको पहुँचलाई विशेष ध्यान दिइनेछ ।
 १६. विपद पछिको तत्काल उद्धार र व्यवस्थापनका लागी प्रत्येक वडाहरुमा स्वयंसेवक उद्धारकर्मीहरुको व्यवस्था गरि निजहरुलाई संबन्धित निकायहरुसँगको सहकार्यमा खोज उद्धार संबन्धि तालिम प्रदान गर्ने र तत्काल उद्धार र व्यवस्थापनका लागी आवश्यक पर्ने आधारभुत उद्धार सामग्री एवं जारजाली र खानेपानी पाइप वडास्तरमा समेत भण्डारण र वितरण गर्ने व्यवस्था मिलाउने कुरालाई प्राथमिकता दिइनेछ ।
 १७. अन्नपूर्ण आधार शिविर क्षेत्रको अवलोकनका लागी आवत जावत गर्ने पर्टकहरुको सुविधालाई मध्येनजर गरि सो क्षेत्रको पर्टकिय भ्रमणलाई सुरक्षित बनाउने उद्देश्यले यसै अन्नपूर्ण गाउँपालिका वडा नं. ११ को माछापुछ्रे वेसक्याम्पमा सञ्चालित उद्धार केन्द्रलाई स्वास्थ्यकर्मीको व्यवस्था सहित थप प्रभावकारी ढंगले व्यवस्थापन एवं सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

भुमि सम्बन्धी

१. सार्वजनिक जग्गाहरुको पहिचान, लगत संकलन, संरक्षण र उपयोगको नीति लिइनेछ ।
२. अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र रहेका जमिनहरुको हाल साविक प्रकृत्यालाई अगाडि वढाई उक्त प्रकृत्याको लागी लागत साझेदारीका लागी प्रदेश सरकार संग समन्वय गरिनेछ ।
३. गाउँपालिकाको सिमा सिमांकनको लागी छिमेकी पालिकासंग समन्वय गरिनेछ ।

४. अन्नपूर्ण गाउँपालिका भित्र निर्मित स्थायी सडकहरुलाई जग्गाको लगत कट्टा गरि बाटो कायम गर्ने नीति क्रमिक रुपमा अगाडी बढाइनेछ।

अन्त्यमा, यस गाउँपालिकाको विकासमा योगदान पुर्याउनुहुने जनप्रतिनिधि, राजनीतिक दल, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, समाजसेवी, बुद्धिजीवी, शिक्षक र जनसमुदायहरु प्रति हार्दिक आभार सहित धन्यवाद ज्ञापन गर्दछु।

धन्यवाद, नमस्कार ।

विष्णु बहादुर के.सी.

अध्यक्ष, अन्नपूर्ण गाउँपालिका, कास्की

मिति: २०८१/०३/०९